

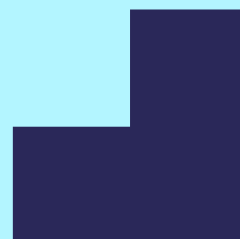
Kartlegging av egenorganisert fysisk aktivitet blant ungdommer i Oslo

Elin Kolle, Lars-Emil Sætrang,
Sarah Hakim, Reidar Säfvenbom

Oslo, 13. september 2024
Norges idrettshøgskole

Innhold

Sammendrag	3
1.0 Bakgrunn for arbeidet	5
1.1 Definisjon av viktige begreper.....	6
1.2 Oppbygning av rapporten.....	7
Del 1 spørreskjemaundersøkelsen	8
2.0 Metode	9
2.1 Utvalg.....	9
2.2 Instrument	9
2.3 Gjennomføring av datainnsamling.....	10
2.4 Etikk	10
2.5 Data og analyse	11
3.0 Resultat	12
3.1 Beskrivelse av utvalget	12
3.2 Trenings og aktivitetsbakgrunn.....	12
3.2.1 Deltakelse i idrettslag/idrettsklubb	12
3.2.2 Deltakelse i annen form for organisert trening.....	14
3.2.3 Gjennomføring av egenorganisert fysisk aktivitet.....	15
3.3 Avstand til ulike anlegg	18
3.4 Viktige faktorer for bruk av anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet	19
3.5 Ungdommenes anbefalinger til Oslo kommune	20
3.6 Ungdommenes individuelle ønsker	22
3.7 Hvordan ungdommene mener aktiviteten bør organiseres.....	24
4.0 Oppsummerende diskusjon av resultatene.....	26
4.1 Utvalget	26
4.2 Opplevelse av eksisterende anlegg og tilbud	27
4.3 Ungdommenes anbefalte prioritering.....	28
4.4 Individuelle ønsker	29
4.5 Organisering av nye aktivitetstilbud	29
Del 2 Fokusgruppeintervjuer	31
1.0 Metode	32
2.0 Resultater og diskusjon	33
2.1 Reell tilgang til meningsfulle arenaer og aktiviteter	33
2.2 Økonomi.....	34
2.3 Kjønn	35
2.4 Kjønn, prestasjonspress og sosiale forventninger /barrierer.....	36
2.5 Reell tilgang til arenaer og aktiviteter krever lokal og trygg tilrettelegging	37
3.0 Oppsummering	41
Del 3 konklusjon og anbefalinger	43
Referanser	47

Sammendrag

Bakgrunn: Rapporten er utviklet av Norges idrettshøgskole på oppdrag for Bymiljøetaten i Oslo kommune. Rapporten er en oppfølging av en tidligere studie og rapport med tittelen Ung og Aktiv i Oslo (Säfvenbom & Jordalen, 2017). Målet med 2024-rapporten er å undersøke: 1) Hvilke anlegg bruker ungdommer til egenorganisert fysisk aktivitet? og 2) Hvilke faktorer har betydning for bruk av anlegget? I tillegg er det ønskelig å kartlegge hvilke anleggstyper for egenorganisert fysisk aktivitet det er behov for.

Metode: Resultatene fra studien bygger på svar fra 337 tiendeklassinger fordelt på åtte ungdomsskoler i fire forskjellige byområder i Oslo. Spørreskjemaet dekket temaer som deltakelse i både organisert idrett og egenorganisert fysisk aktivitet, bruken av anlegg, viktige faktorer for å bruke disse anleggene, og prioriteringer for fremtidige anleggsinvesteringer. Enkelte av spørsmålene ble også anvendt i 2017-rapporten. I tillegg gir to semi-strukturerte gruppeintervjuer med minoritetsjenter dypere innsikt i noen av temaene fra spørreskjemaet.

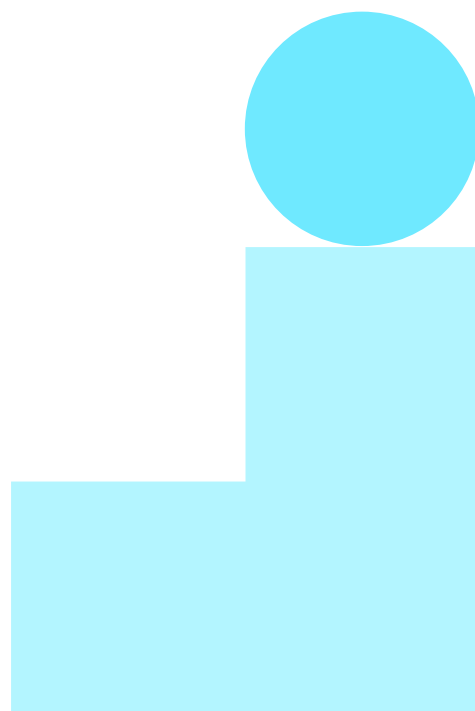
Resultater og diskusjon: Resultatene viser at et betydelig flertall av ungdommene engasjerer seg i fysisk aktivitet, enten gjennom organisert idrett eller gjennom egenorganisert fysisk aktivitet. Interessen for tradisjonelle idretter som fotball, håndball, og basketball er fortsatt sterk, men det er også en markant interesse for egenorganiserte fysiske aktiviteter som styrketrening og løping. Tilgjengeligheten av anlegg i nærområdene spiller en stor rolle i ungdommenes aktive livsstil, med en preferanse for anlegg som ligger i gå- eller sykkelavstand til der ungdommene bor. Resultatene viser at ungdom som allerede deltar aktivt i et idrettslag, i stor grad ønsker flere tilbud gjennom disse idrettslagene. De som har sluttet i idrettslag, eller aldri har vært med, viser derimot en større preferanse for tilbud gjennom ungdoms- eller fritidshus hvor de kan låne utstyr og prøve nye aktiviteter uten forpliktelser. Dette bekrefter hva som kom fram i 2017-rapporten. Det er imidlertid viktig å poengtere at variasjonen i antall deltakere fra ulike byområder kan ha påvirket resultatene for hvilke aktiviteter og anlegg som rapporteres som populære og hvilke anlegg det er behov for.

Gjennom to fokusgruppeintervjuer med ni minoritetsjenter i Oslo ble det utforsket hvordan minoritetsjenter opplever og ønsker tilrettelegging for fysisk aktivitet. Intervjuene avdekket viktige innsikter om ungdommenes tilgang til og ønsker for fysiske aktivitetsarenaer. Selv om informantene rapporterte om fysisk tilgang til utstyr og anlegg i lokalmiljøet, pekte de på at økonomiske, kulturelle, religiøse, sosiale, og mentale barrierer ofte hindret dem i å oppleve reell tilgang. Disse barrierene omfattet alt fra økonomiske begrensninger og kjønnsrelaterte utfordringer til behovet for trygghet og privatliv, spesielt i forbindelse med garderober og deltakelse i aktiviteter.

Informantene ønsket lokale møteplasser og aktivitetstilbud som var lett tilgjengelige og som ikke krever omfattende utstyr eller høye kostnader. Informantene understreket betydningen av trygge, semi-organiserte miljøer hvor de kunne føle seg velkomne og inkludert, uten frykt for å bli dømt eller utestengt. Ønsket om kreative og fleksible aktivitetsformer, uten strenge regler eller prestasjonspress, kom også frem.

Konklusjon og anbefalinger: I lys av undersøkelsen anbefales Oslo kommune å utvide og tilpasse sitt tilbud om fysisk aktivitet for ungdom. Dette inkluderer utvikling av fritidshus hvor unge kan utforske diverse aktiviteter uten bindende treninger, samt investering i tilgjengelige anlegg for både tradisjonelle og utradisjonelle idretter og aktiviteter. Anbefalingene er stort sett identiske med anbefalingene som ble gitt i 2017. Det indikerer at bymiljøetaten med fordel kan evaluere konkrete tiltak som er gjort siden 2017 og på dette grunnlaget vurdere ytterligere tiltak. Viktigheten av fleksibel åpningstid på anlegg, og skaping av sosiale møteplasser understrekes for å imøtekomme alle ungdommers behov og interesser, og for å fremme inkludering og fellesskap.

Funnene viser imidlertid at ønsker og behov for anlegg varierer mellom byområdene. Ungdom i indre by øst prioriterer gratis, lokalt tilgjengelige anlegg uten krav om medlemskap. I ytre by øst er det interesse for utradisjonelle aktiviteter som parkour og tricking, og behov for anlegg som støtter disse. Ytre by vest og sør foretrekker tradisjonelle idrettsanlegg, men det er også behov for allsidige anlegg som muliggjør både organiserte og egenorganiserte aktiviteter. For å bedre tilrettelegge for minoritetsjenter i Oslo, foreslås det å fokusere på utvikling av lokale og inkluderende aktivitetsarenaer som oppmuntrer til egenorganisering og kreativ utfoldelse, samtidig som det legges vekt på trygghet og respekt for kulturelle og religiøse verdier. Dette inkluderer å tilby skjermede møteplasser hvor jenter kan delta i fysiske aktiviteter uten frykt for sosial eksklusjon eller komfortbrudd, samt å anerkjenne og adressere de økonomiske barrierene som begrenser tilgangen til eksisterende tilbud. I tillegg anbefales det å gi minoritetsjenter muligheten til å bidra i utviklingen av aktivitetstilbud da dette kan øke deres engasjement og sikre relevans. I tillegg anbefales det å utvikle semi-organiserte møteplasser med voksne til stede som forstår minoritetsjentes behov og interesser da dette kan bidra til en trygg og støttende atmosfære.

1.0 Bakgrunn for arbeidet

Regelmessig fysisk aktivitet for unge er assosiert med forbedret fysiske, mentale og kognitive helsefordeler (Bull, 2020). Det kan være umiddelbare og langsiktige helsefordeler som friskere muskel og skjelett, redusert risiko for hjerte- og karsykdommer, diabetes, samt et friskere og sunnere liv (Warburton et al., 2017). Biddle og medarbeidere (2011) konkluderer dessuten i sin studie at fysisk aktivitet kan ha flere positive psykososiale helsefordeler. Det er derfor grunn til bekymring når nasjonale kartleggingsstudier avslører at gjennomsnittlig nivå av fysisk aktivitet synker betydelig i ungdomsårene, og kun halvparten av norske 15-åringer oppfyller myndighetenes anbefalinger om 60 minutter med moderat til hard fysisk aktivitet hver dag (Steene-Johannessen et al., 2019).

Det er store variasjoner i fysisk aktivitetsnivå i befolkningen. I et forsøk på å forstå disse mønstrene nærmere, gir en omfattende kartlegging av fysisk aktivitet av 6-, 9- og 15-åringer i Norge fra 2011 innsikt i hvordan fysisk aktivitet fordeler seg blant barn og unge i Norge, med spesiell oppmerksomhet mot bakgrunn og geografisk tilhørighet. Resultatene fra kartleggingen viste at det var en signifikant forskjell mellom deltakere med vestlig bakgrunn og deltakere med ikke-vestlig bakgrunn i fysisk aktivitetsnivå samt tilfredstillelse av aktivitetsanbefalingene. Barn og unge med vestlig bakgrunn hadde 6,4 % høyere gjennomsnittlig aktivitetsnivå og 14,4 % høyere tilfredstillelse av aktivitetsanbefalingene sammenlignet med barn og unge med ikke-vestlig bakgrunn. Spesielt i Oslo-utvalget hadde 15 år gamle jenter med vestlig bakgrunn signifikant høyere gjennomsnittlig aktivitetsnivå sammenlignet med jevn gamle jenter med ikke-vestlig bakgrunn. Videre viste analysene at blant 15 år gamle jenter i Oslo tilfredsstilte 63,3 % av de vestlige jentene anbefalingene for fysisk aktivitet, mens tilsvarende tall blant ikke-vestlige jenter var 29,4 % (Kolle et al., 2012). Studier viser at levekårene i Oslo varierer betydelig mellom de ulike bydelene, noe som kommer til uttrykk gjennom forskjeller i forventet levealder og hyppigheten av skader og ulykker. Den forventede levealderen varierer med opptil 7 år for menn og 5 år for kvinner, avhengig av hvilken bydel de bor i. Dette tyder på at sosio-økonomiske forhold påvirker helseutfallene i forskjellige deler av byen. Videre er det observert at bydeler som er sentrumsnære eller i det nordøstlige Oslo, har en høyere forekomst av skader og ulykker sammenlignet med de vestlige bydelene. Disse funnene underbygger betydningen av bosted for helse og velvære, og peker på behovet for målrettede tiltak for å adressere disse ulikhetene (Syse et al., 2022).

I Norge har organisert idrett tradisjonelt hatt en sterk posisjon blant barn og unge, med 93 % av alle norske barn som har engasjert seg i barneidrett i løpet av sin oppvekst (Norges idrettsforbund, u.å.). Blant ungdom i alderen 13-18 år, er det 75 % som deltar i et idrettslag i løpet av ungdomsårene. Imidlertid er det et betydelig frafall fra organisert idretten; rundt 60% av ungdommene som har vært aktive i organisert idrett slutter før de er 18 år. Årsakene som nevnes er blant annet at idretten er for tidkrevende og at det ikke er gøy lengre (Andersen, 2020). Bulie (2011) viste også til en drastisk reduksjon i organisert idrettsdeltakelse gjennom tenårene, mens det derimot var en betydelig økning i de som drev med egenorganisert fysisk aktivitet. Et interessant funn var at utøvere av alternative og egenorganiserte fysiske aktiviteter rapporterte signifikant høyere indre motivasjon sammenlignet med ungdommer som var aktive i den organiserte idretten.

De siste to tiårene har samfunnsutviklingen introdusert en stadig mer mangfoldig bevegelseskultur. I tillegg til de tradisjonelle idrettsaktivitetene, ser vi kontinuerlig fremvekst av nye, alternative former for aktiviteter. Disse utøves gjerne individuelt eller i egenorganiserte grupper utenfor den etablerte idretten. Ifølge Tverga, ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge, refererer egenorganisert fysisk aktivitet til selvstendig engasjement der man tar ansvar for å planlegge, koordinere, og gjennomføre en aktivitet uten ekstern påvirkning som instruktører, trenere, eller ledere. Disse aktivitetene blir ofte omtalt som «lifestyle sports». Dette inkluderer alt fra friluftsliv og trening på kommersielle treningssentre til fotball på kunstgressbanen utenfor treningstid, samt bruk av

skateboard i egne eller offentlige ramper. Dette begrepet omfavner både tradisjonelle norske aktiviteter som ski, løping, sykling, og friluftsliv, samt moderne former som tricking, skateboard, snowboard, surfing, parkour, klatring, frikjøring, yoga og ulike former for dans for å nevne noen (Tverga; Säfvenbom et al., 2023).

Studier har vist at det er en generell skepsis til «livsstilsidretter» sammenlignet med de tradisjonelle idrettene (King & Church, 2014). En studie av Säfvenbom og medarbeidere (2023) fant at livsstilsidretter kan oppnå flere gunstige helsefordeler og ferdigheter i tillegg til de fysiske helseeffektene. Eksempler på tilleggseffektene er (1) mentale effekter som glede, eufori, motivasjon og eget velvære; (2) sosiale effekter som vennskap, inkludering, likestilling og nettverksbygging; og (3) atferdsmessige effekter som identitet, maskulinitet/feminitet og kreativitet. I tillegg viste studien at aktiviteter som ikke er basert på olympiske ideer eller fysisk helse ser ut til å kunne utvikle positive bevegelsesopplevelser blant risikoutsatte og vanskeligstilte unge spesielt.

Strategiutvalget for idrett fremhevet i sin rapport fra 2016 en rapport viktigheten av kommunene engasjerer seg for å forstå og imøtekomme ungdommenes behov og ønsker. Dette inkluderer særlig barn og ungdom som står utenfor den organiserte idretten og som er avhengige av at kommunene legger til rette for aktivitetsanlegg til egenorganisert fysisk aktivitet (Strategiutvalget for idrett, 2016, s. 45).

Det er derfor positivt å se Oslo kommunes proaktive tilnærming i å adoptere anbefalingene om å lytte til ungdommen og deres behov, et skritt som reflekterer et ønske om å tilby et mer inkluderende og tilgjengelig aktivitetstilbud for alle. Dette engasjementet blir ytterligere understreket i forbindelse med den nylige rulleringen av behovsplan for idrett, hvor kommunen erkjenner behovet for økt kunnskap om egenorganisert fysisk aktivitet blant ungdom i Oslo. Som svar på dette har Bymiljøetaten engasjert Norges idrettshøgskole (NIH) for å utføre en kartlegging, med mål om å inkludere egenorganisert fysisk aktivitet som et nytt delmål i behovsplanen.

Målet med denne studien var å kartlegge hvilke anleggstyper for egenorganisert fysisk aktivitet det er behov for blant unge i Oslo.

Følgende spørsmål ble reist:

- Hvilke anlegg bruker ungdommer til egenorganisert fysisk aktivitet?
- Hvilke faktorer har betydning for bruk av anlegget?

1.1 Definisjon av viktige begreper

I rapporten brukes begrepene idrett og egenorganisert fysisk aktivitet samt begrepet anlegg hvor disse aktivitetene utføres.

Med **idrett** mener vi trening og konkurransevirkosomhet i den organiserte idretten. Den organiserte idretten er underlagt Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Idrett utøves eksempelvis på kunstgressbaner, kunstisbaner, flerbrukshaller eller friidrettsanlegg.

Egenorganisert fysisk aktivitet er alle former for idrett og fysisk aktivitet som individet selv planlegger og gjennomfører, utenfor den organiserte idretten. Egenorganisert fysisk aktivitet krever ikke medlemskap, da den enkelte selv tar ansvar for å planlegge, koordinere og gjennomføre en bestemt aktivitet uten å være avhengig av ekstern påvirkning (instruktør, trener eller leder).

Egenorganiserte fysiske aktiviteter kan være;

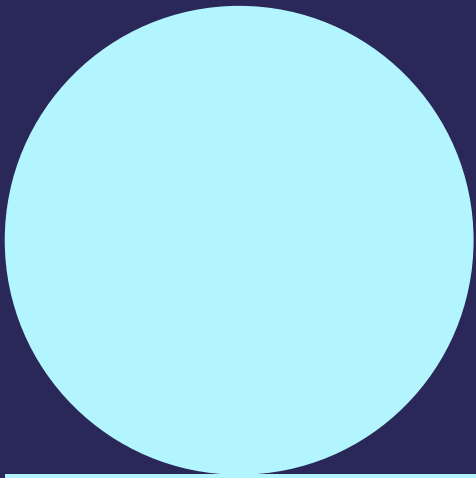
Tradisjonelle aktiviteter som utøves på **anlegg** hvor det også foregår organisert idrett, men som utøves uten medlemskap i et idrettslag. Eksempelvis fotballanlegg eller skianlegg. Det kan også være en gymsal eller idrettshall som åpner opp for ballspill eller annet som ikke er organisert av voksne.

Utradisjonelle aktiviteter som utøves på **anlegg** hvor det ikke foregår organisert idrett og som er allment tilgjengelige. Eksempelvis sykkelanlegg, skateanlegg, betonganlegg, friplasser og frifotanlegg, sandbaneanlegg, skianlegg eller klatreanlegg. Det kan også være en gymsal eller idretts-hall som åpner opp for dans eller annet uten at denne er organisert av voksne.

1.2 Oppbygning av rapporten

For å besvare spørsmålene over ble det gjennomført en kvantitativ spørreundersøkelse blant et utvalg ungdommer på 10. trinn fra ulike bydeler i Oslo. Fordi forskning viser at jenter har et lavere fysisk aktivitetsnivå enn gutter og at unge med minoritetsbakgrunn er mindre aktive enn unge som ikke har en minoritetsbakgrunn ble det også gjennomført to semistrukturerte gruppeintervjuer av jenter med minoritetsbakgrunn. Dette ble gjort for å få en mer detaljert innsikt i denne gruppas erfaringer med egenorganisert fysisk aktivitet og hvilke faktorer som er viktige knyttet til bruk av anlegg for egenorganisert fysisk aktivitet. Spørreskjemadelen utgjør Del 1 av denne rapporten, mens fokusgruppeintervjuene utgjør Del 2 av rapporten. Del 3 av rapporten er avsluttende konklusjon og videre anbefalinger til Oslo kommune.

Del 1

spørreskjemaundersøkelsen

2.0 Metode

Undersøkelsen bygger på undersøkelsen «Ung og aktiv i Oslo» (Säfvenbom & Jordalen, 2017) som hadde som mål å undersøke Osloungdommers deltakelse i organisert og selvorganisert bevegelsesaktivitet på fritiden, deres tanker om hvordan kommunen bør prioritere samt deres personlige ønsker om anlegg og aktivitetstilbud. Den foreliggende undersøkelsen ble gjennomført som en tverrsnittstudie hvor åtte ungdomsskoler på 10. trinn fra ulike deler av Oslo:

- **Indre by øst:** omfatter bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene
- **Ytre by øst:** omfatter bydelene Bjerke, Grorud, Stovner og Alna
- **Ytre by vest:** omfatter bydelene Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker
- **Ytre by sør:** omfatter bydelene Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand

2.1 Utvalg

Utvalget består av ungdommer i alderen 15-16 år på 10. trinn fra åtte ungdomsskoler fra ulike deler av Oslo. Utvalget i studien er et bekvemmelighetsutvalg. Vi kontaktet kroppsøvlingslærere på 10. trinn på de utvalgte skolene, og kroppsøvlingslærerne kontaktet skolens ledelse. Når en skole takket ja til å delta ble elever i en til fire klasser på 10. trinn på hver skole invitert til å delta. Geografisk spredning på ungdomsskolene var hensiktsmessig for å sikre respondenter fra ulike bydeler av Oslo. Totalt deltok 337 ungdommer i undersøkelsen, hvorav deltakerne representerte følgende byområder:

- **Indre by øst:** n= 45 (2 skoler)
- **Ytre by øst:** n= 74 (1 skole)
- **Ytre by vest:** n= 109 (3 skoler)
- **Ytre by sør:** n= 103 (2 skoler)

Vi har verken mottatt klasselister eller oversikt over hvor mange elever kroppsøvlingslærerne inviterte til å delta i studien, og det er derfor ikke mulig å beregne svarprosenten.

2.2 Instrument

Kartleggingen av egenorganisert fysisk aktivitet blant ungdommer i Oslo ble gjennomført via en spørreundersøkelse (se vedlegg). Spørreskjemaet er basert på skjemaet som ble brukt i studien i 2017, men det ble gjort noen endringer. Innledningsvis ble det spurt om deskriptive data som kjønn, alder, hvilken bydel de bor i samt deres fødeland. Deretter var det spørsmål knyttet til deltakelse i organisert idrett og i egenorganisert fysisk aktivitet, og hvilke anlegg de bruker til dette. Dette ble etterfulgt av spørsmål om tilgjengelig aktivitets- og anleggstilbud i området samt de måtte ta stilling til en rekke påstander om hva som var viktig for at de skal bruke anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet. I siste del av undersøkelsen ble ungdommene bedt om å gi Oslo kommune råd til hvordan de bør investere midler for å sikre et inkluderende aktivitetstilbud til ungdommen. I tillegg ble ungdommen bedt om å uttrykke sin interesse for et utvalg av aktiviteter, samt spørsmål om hvordan disse aktivitetene bør bli tilbudt.

Det finnes begrensende standardiserte skalaer for spørsmål om eksisterende og ønskede aktivitets-tilbud. Mange av spørsmålene som ble benyttet i denne undersøkelsen ble som nevnt utviklet og brukt i studien i 2017. Dette muliggjør en sammenligning av resultatene mellom de to undersøkelsene. I spørreskjemaet ble ungdommene presentert for flere ulike påstander om eksisterende tilbud, anlegg, organisering og hva det er behov for i fremtiden. Disse påstandene ble besvart på en skala fra «helt uenig» (1) til «helt enig» (7)

I tillegg til å kartlegge egenorganisert fysisk aktivitet blant ungdommer i Oslo gjennom spørreundersøkelse, ble det gjennomført semistrukturerte gruppeintervjuer av jenter med minoritetsbakgrunn. Intervjuet inkluderte spørsmål knyttet til hvilke aktiviteter de vanligvis deltar i, hvilke anlegg de bruker, hvilke anlegg de skulle ønske var i nærområdet, samt spørsmål knyttet til tilrettelegging og støtte for deltakelse i aktiviteter. Dette er presentert i del 2 av denne rapporten.

2.3 Gjennomføring av datainnsamling

Utvalget i studien er et bekvemmelighetsutvalg. Vi kontaktet kroppsøvlingslærere på 10. trinn på de utvalgte skolene, og kroppsøvlingslærerne kontaktet skolens ledelse. Når en skole hadde takket ja til å delta ble de utvalgte klassene på 10. trinn invitert til å delta. Elevene og deres foresatte fikk informasjonsskriv der de ble informert om prosjektet og elevenes rettigheter ved deltakelse og rett til å ikke delta. Alle elevene som ikke var fylt 15 år på tidspunktet når data ble samlet inn måtte levere inn skriftlig informert samtykke fra foresatte før inklusjon i prosjektet. Vi informerte både foreldre og elever om studiens mål, eventuelle ulemper eller ubehag som kan oppstå, at deltakelse er frivillig og at de til enhver tid og uten begrunnelse kan trekke seg fra deltakelse i undersøkelsen.

Datainnsamlingen ble organisert og gjennomført sammen med kroppsøvlingslæreren i elevenes kroppsøvingstime. Før utlevering av spørreskjema ble samtlige samtykkeskjemaer samlet inn. Spørreskjemaet tok ca. 20 minutter å fylle ut. Spørreskjemaet ble utfyllt digitalt ved hjelp av nettskjema via mobiltelefon, nettbrett eller PC.

I tillegg ble det gjennomført to gruppeintervjuer med 4-5 jenter per intervju fra to ulike skoler. Grunnen til at vi gjennomførte intervjuer med jenter med minoritetsbakgrunn er at oppdragsgiver ville ha fokus på denne gruppen. Vi inviterte minoritetsjenter fra noen av skolene i Oslo øst for å utdype noen av spørsmålene i spørreskjemaet. Jenter med minoritetsbakgrunn defineres som elever der begge foreldrene er født i utlandet. Gruppeintervjuene ble gjennomført på skolen, og ble gjennomført av kompetent personell. Hvert intervju tok omtrent en time.

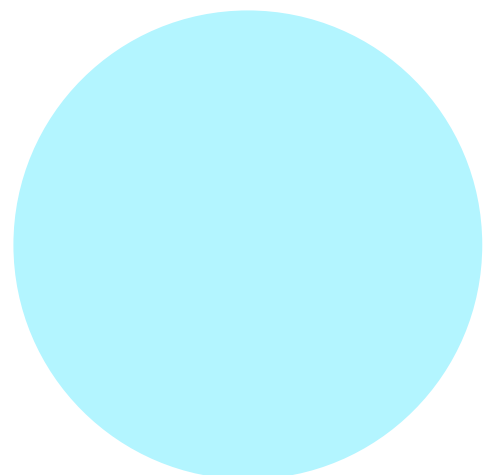
2.4 Etikk

Denne studien ble godkjent av kunnskapssektorens tjenesteleverandør (SIKT) og gjeldende retningslinjer for forskning på barn og unge ble fulgt. Det ble innhentet et skriftlig informert samtykke om deltakelsen, og ungdommene ble informert om at deltakelsen var frivillig (vedlegg). Fra spørreskjemaundersøkelsen samlet vi kun inn anonyme data, så det er ikke mulig å identifisere enkeltpersoner i datafiler. Fra gruppeintervjuene lagret vi lydfiler og transkriberte data i etterkant. Data ble lagret på et sikkert område på Norges idrettshøgskoles servere. Det er kun forskere i prosjektet som har tilgang til data. Det vil ikke være mulig å gjenkjenne enkeltpersoner i sluttrapporten til Bymiljøetaten.

2.5 Data og analyse

Data ble samlet i nettskjema, og blir dermed lastet direkte ned i Excel. Data ble videre overført til SPSS for behandling og analyse i SPSS.

Spørsmål og påstander som ikke var besvart, samt påstander som hadde blitt besvart flere ganger, ble merket som «missing». Data er presentert som prosent eller gjennomsnitt og standardavvik (SD). For å redusere kompleksitet i utsagn knyttet til ungdommenes ønsker og anbefalinger ble utsagnene testet gjennom eksplorative faktoranalyser og gjennomsnittsverdier ble regnet ut. Kji-kvadrat, T-tester, ANOVA-analyser og univariat variansanalyse ble gjennomført for å kunne forklare sammenheng mellom byområde, kjønn, deltakelse i idrett og aktivitet og ungdommers rapportering av ønsker og behov. Statistisk signifikansverdi er satt til $P < 0,05$.

3.0 Resultat

3.1 Beskrivelse av utvalget

Det var totalt 337 ungdommer som besvarte spørreskjemaet (45,7 % jenter). Majoriteten av utvalget (97,9 %) er født i 2008. Av utvalget er 88,1 % født i Norge, mens når det gjelder foreldre/foresatte så har 52,8 % foreldre/foresatte som er født i Norge, 16,9 % har en forelder/foresatt som er født i Norge, mens den andre er født i utlandet og 27,6 % av utvalget har begge foreldre som er født i utlandet. Tabell 1 viser deskriptive data fordelt på byområder. Som man kan se av tabellen er det vesentlig flere i ytre by øst som har begge foreldrene som er født i utlandet. Til sammenligning har bare 3,7 % deltakere i ytre by vest begge foreldre som er født i utlandet.

Tabell 1. Deskriptiv data av deltakerne fordelt på byområde. Resultatene er oppgitt som prosent (%).

	Indre by øst	Ytre by øst	Ytre by vest	Ytre by sør
Antall (n)	45	74	109	103
Andel jenter (%)	37,8	56,8	44,0	44,7
Født i Norge (%)	91,1	78,4	93,6	89,3
Foreldre (%)				
Begge født i Norge	53,3	5,4	81,7	59,2
En født i Norge, en i utlandet	26,7	10,8	13,8	18,4
Begge født i utlandet	20	75,7	3,7	20,4
Vet ikke		6,8		1,9

3.2 Trenings og aktivitetsbakgrunn

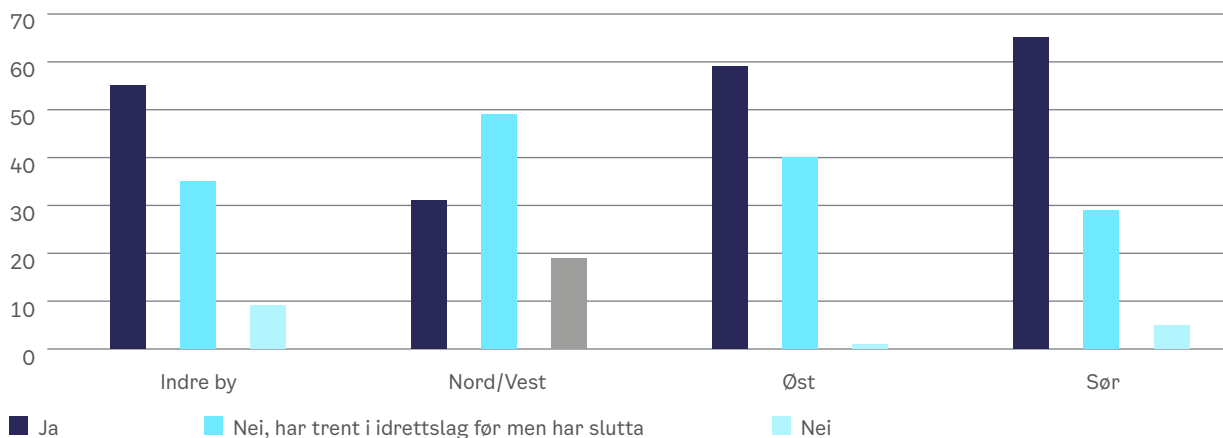
3.2.1 Deltakelse i idrettslag/idrettsklubb

Av det totale utvalget trener 54 % av ungdommene i ett idrettslag, 38 % har trent i ett idrettslag før, men har slutta, mens 7,7 % av ungdommene oppgir at de aldri har trent i ett idrettslag. Dette er i tråd med tidligere forskning. For totalutvalget var det ingen signifikant forskjell i andel jenter og gutter som trente i et idrettslag. Av de som oppga at de trente i et idrettslag så trente 84,2 % flere ganger i uken, 12,4 % trente en gang i uken og 3,4 % trente mindre enn en gang i uken. Det var ingen forskjell på hvor ofte ungdommene i de ulike byområdene trente i idrettslag/idrettsklubb.

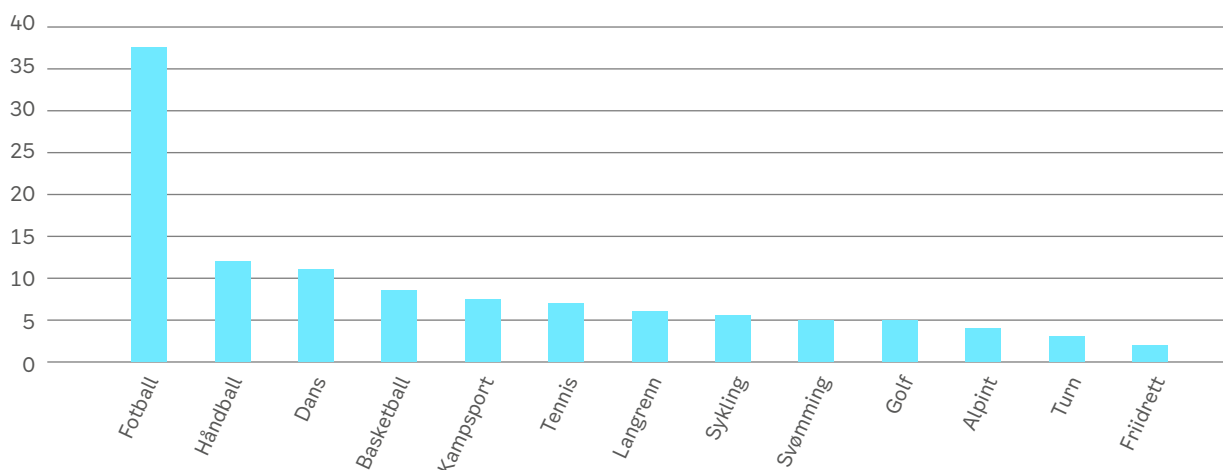
Figur 1 viser andel ungdommer som trener i idrettslag fordelt på byområde. I ytre by øst er det signifikant flere jenter enn gutter som trener i et idrettslag ($P=0,026$), men det var ingen signifikant forskjell i de andre byområdene. Majoriteten av de som trener i idrettslag oppgir at de trener flere ganger i uken (74-89 % i de ulike byområdene).

Både blant jenter og gutter som driver med organisert idrett, er fotball den mest populære idretten (Figur 2). Dette er etterfulgt av håndball, dans, basketball og kampsport. Signifikant flere jenter enn gutter driver med dans ($P < 0,001$) bortsett fra det ser vi ikke noen statistisk signifikante forskjeller mellom jenter og gutter i utøvelse av de mest populære aktivitetene.

Figur 1. Andel ungdommer som trener i idrettslag/idrettsklubb fordelt på byområde. Resultatene er oppgitt i prosent (%).

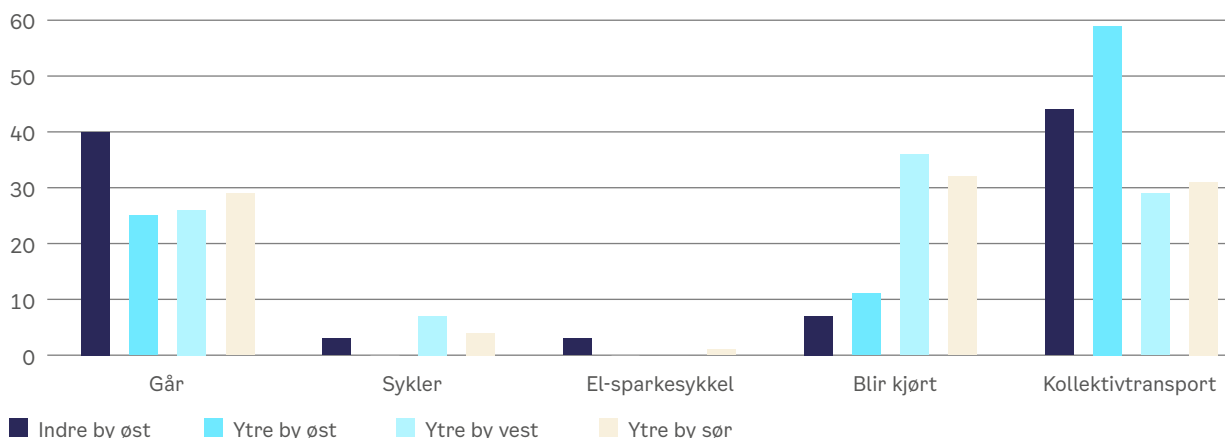

Figur 2. De ulike aktivitetene/idrettene som ungdommene i utvalget rapporterer at de utøver i et idrettslag. Resultatene er oppgitt i prosent (%).¹

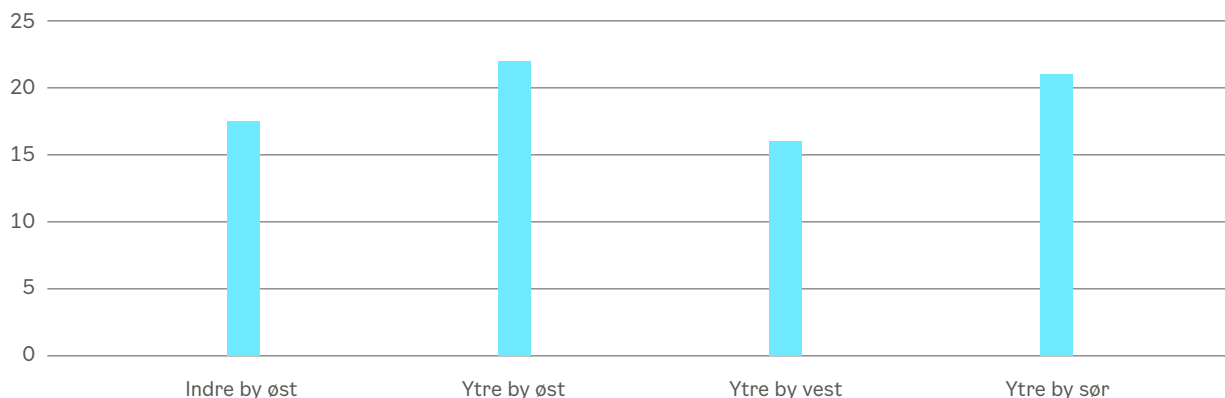
Figur 3 viser hvordan ungdommene i utvalget kommer seg til organisert trening i et idrettslag. For ungdommene fra indre og ytre by øst er det flest som kommer seg til trening ved bruk av kollektivtransport etterfulgt av å gå. For deltakerne i ytre by vest er det flest som blir kjørt til trening etterfulgt av å ta kollektivtransport og å gå. Ungdommene fra ytre by sør blir enten kjørt eller kommer seg til trening ved bruk av kollektivtransport etterfulgt av å gå. Forskjellen i transport mellom de ulike byområdene er imidlertid ikke statistisk signifikant.

¹Aktiviteter/idretter som færre enn 5 personer har nevnt at de utøver er utelatt fra oversikten.

Figur 3. Oversikt over hvordan deltakerne kommer seg til organisert trening i idrettslag.

3.2.2 Deltakelse i annen form for organisert trening

I underkant av 20 % av ungdommene driver en annen form for organisert trening/aktivitet der de møter til faste tider og blir trent av en instruktør. Det er signifikant flere jenter enn gutter som deltar i denne form for aktivitet (henholdsvis 23,4 % vs 16,9 %, $P=0,01$). Det var ikke signifikant forskjell i hvor mange som deltok på organisert trening/aktivitet der de møter til faste tider når vi sammenlignet ungdommene i de ulike byområdene (Figur 4).

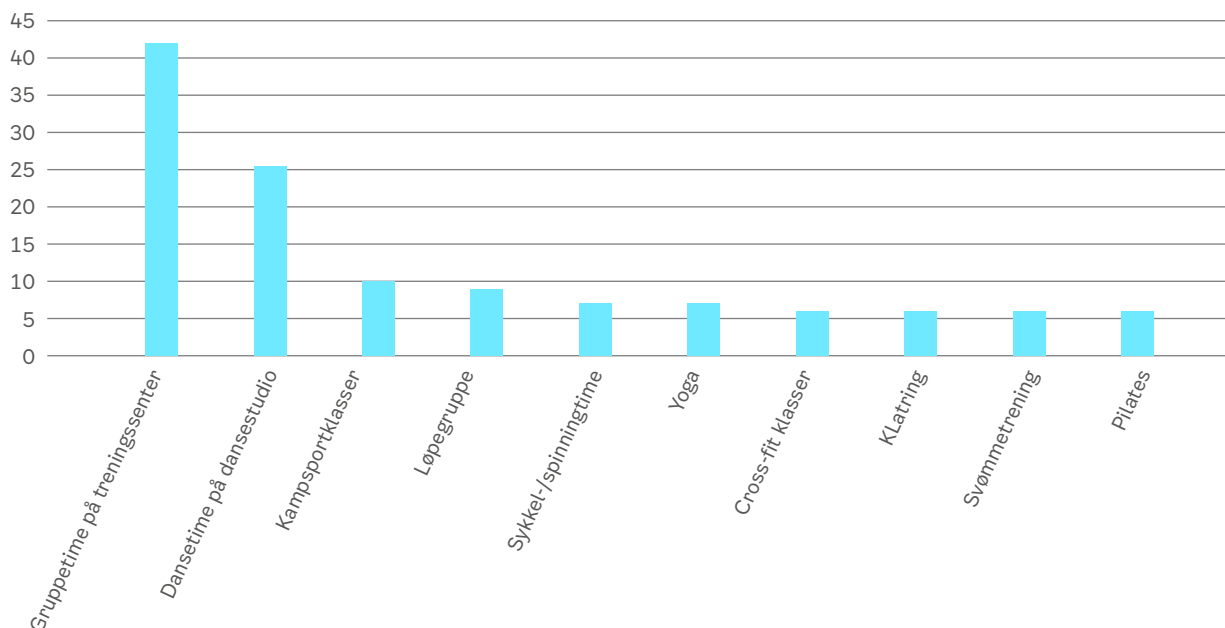
Figur 4. Andel (%) av utvalget som driver en annen form for organisert trening/aktivitet der de møter til faste tider og blir trent av en instruktør fordelt på byområder.

Deltakelse på gruppetime på treningssenter er den mest populære aktiviteten blant de ungdommene som driver med annen form for organisert aktivitet, og 42,4 % av utvalget rapporterer å drive med dette (Figur 5). Dette er etterfulgt av dansetime på dansestudio (25,8%), kampsport (10,6 %), løpegruppe (9,1 %), sykkeltime/ spinningklasse (7,6 %) og yoga (7,6 %). Det var i tillegg 25 % av utvalget som svarte at de drev med «Annet», og aktiviteten som ble nevnt hyppigst under annet var treningssenter og fotball.

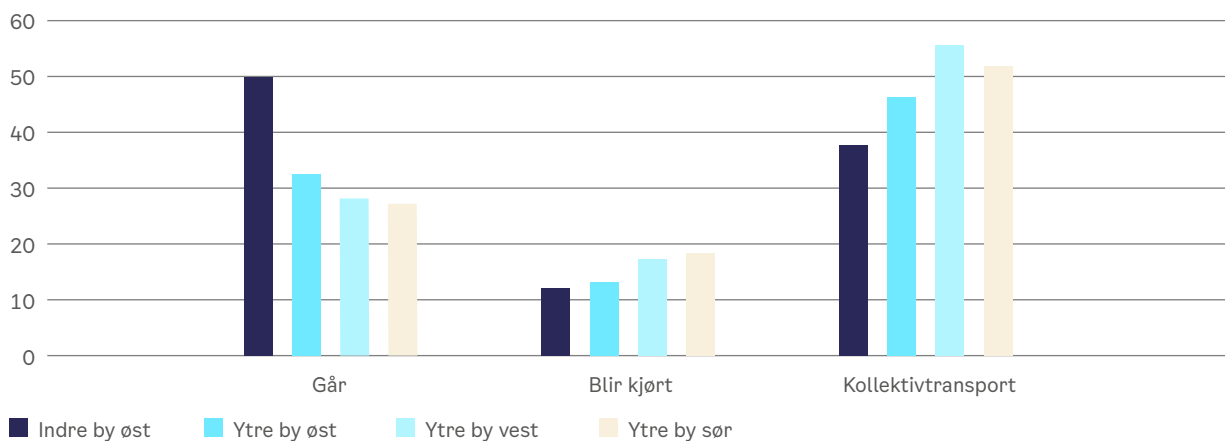
Av de som svarer at de driver med annen form for organisert aktivitet utøver 68,3 % aktiviteten flere ganger i uken, 27 % utøver den omtrent en gang per uke, mens 4,7% utøver det mindre enn en gang per uke. Det er ingen signifikant forskjell mellom deltakerne i de ulike byområdene på hvor ofte de

gjennomfører aktiviteten. I alle byområder unntatt indre by øst er det omtrent halvparten (46,7-55,6 %) som kommer seg til annen form for organisert aktivitet ved bruk av kollektivtransport, mens i indre by øst rapporterer halvparten at de går når de utøver en annen form for organisert aktivitet (Figur 6). Denne forskjellen er imidlertid ikke statistisk signifikant.

Figur 5. De ulike typene av organisert trening/aktivitet som ungdommene utøver der de møter til faste tider og blir trent av en instruktør.² Resultatene er oppgitt i prosent.

Figur 6. Oversikt over hvordan deltakerne kommer seg til annen form for organisert trening/aktivitet der de møter til faste tider og blir trent av en instruktør fordelt på byområder.³

3.2.3 Gjennomføring av egenorganisert fysisk aktivitet

Nesten 60 % av ungdommene driver med fysisk aktivitet på fritiden som de organiserer selv, enten alene eller sammen med venner og familie. Det er signifikant flere gutter enn jenter som driver med egenorganisert fysisk aktivitet (henholdsvis 69,9 % vs 48,7 %, $P < 0,001$). Det er også forskjell mellom ungdommene i de ulike byområdene der 80 % i indre by øst driver med egenorganisert fysisk aktivitet mot 43,8 % i ytre by øst ($P < 0,001$) (Figur 7). Av de som driver egenorganisert fysisk aktivitet utøver

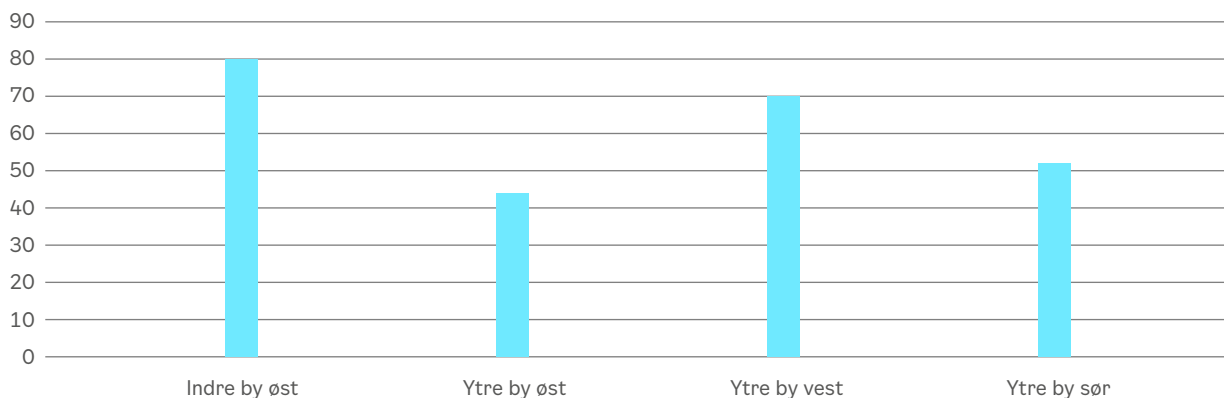
² Aktiviteter/idretter som færre enn 5 personer har nevnt at de utøver er utelatt fra oversikten

³ Fremkomstmiddel som er oppgitt av færre enn 5 ungdommer er ikke vist i figuren.

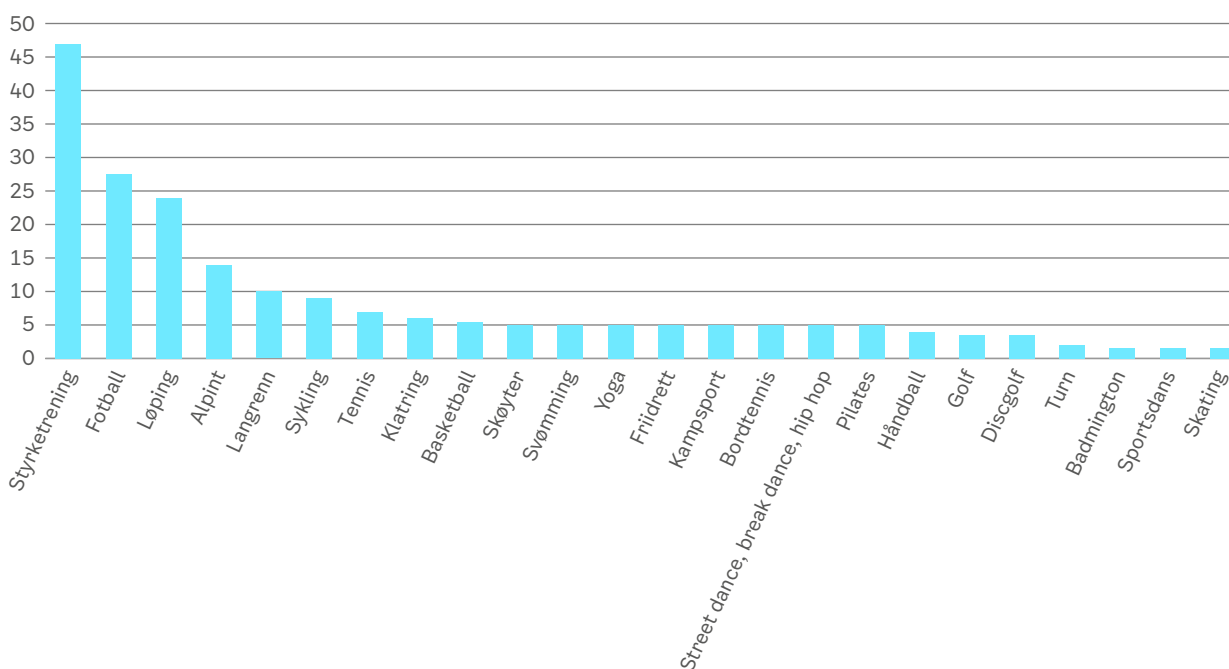
62,9 % dette flere ganger per uke, 23,4 % driver det omtrent en gang per uke, mens 13,7 % utøver dette mindre enn en gang per uke. Det er ikke signifikant forskjell mellom deltakerne i de ulike by-områdene på hvor ofte de utøver egenorganisert fysisk aktivitet.

Når vi spør hvilken egenorganisert fysisk aktivitet/idrett de driver med svarer nesten 50 % av ungdommene at de driver med styrketrening, og dette er dermed den mest populære egenorganiserte aktiviteten både blant jenter og gutter. Dette etterfølges av fotball (27,5 %), løping (23,5 %), alpint (13 %), langrenn (10,5 %), sykling (8,5 %) og tennis (7 %) (Figur 8). Det er noen kjønnsforskjeller med tanke på hvilke egenorganiserte fysiske aktiviteter ungdommene utøver. Løping er mer populært blant jenter enn gutter (henholdsvis 40 % vs 13,2 %; $P < 0,001$), skøyter er mer populært blant jenter enn gutter (henholdsvis 9,3 % vs 2,5 %; $P = 0,034$), og i tillegg er street dance og pilates mer populært blant jenter enn gutter (henholdsvis 9,3 % vs 0,8 % for begge; $P = 0,003$).

Figur 7. Andel (%) av utvalget som driver egenorganisert fysisk aktivitet fordelt på indre og ytre by.

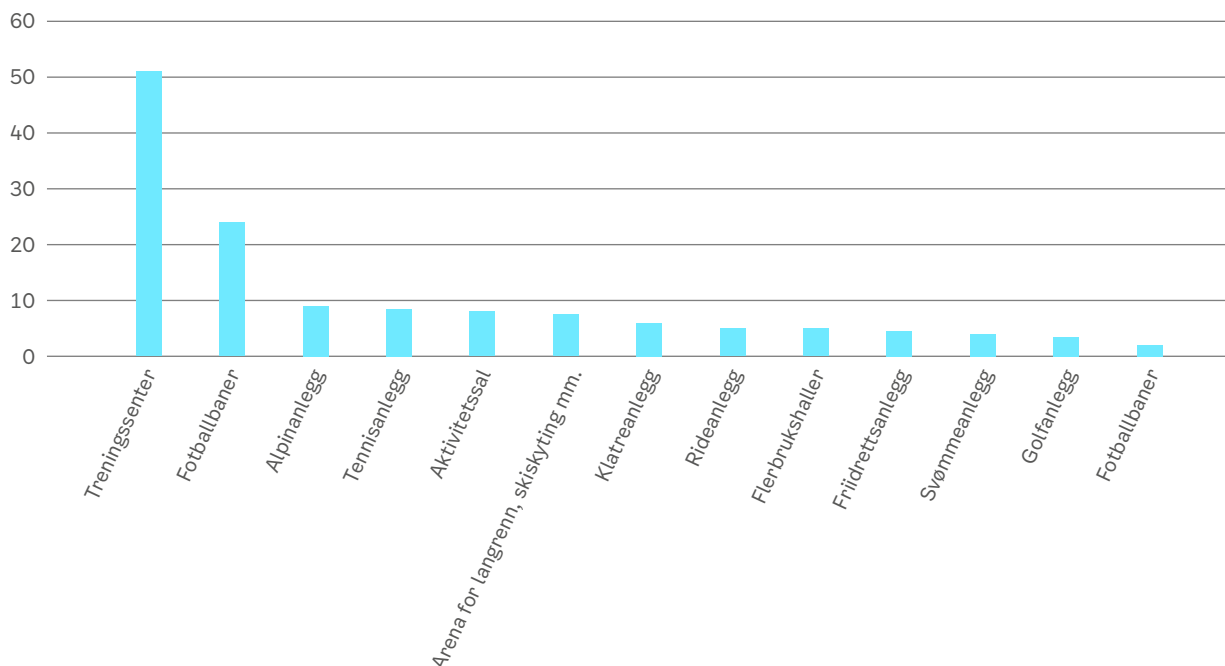
Figur 8. De ulike egenorganiserte aktivitetene som deltakerne utøver. Resultatene er oppgitt i prosent.⁴

⁴Aktiviteter som gjennomføres av færre enn 5 ungdommer er ikke vist i figuren.

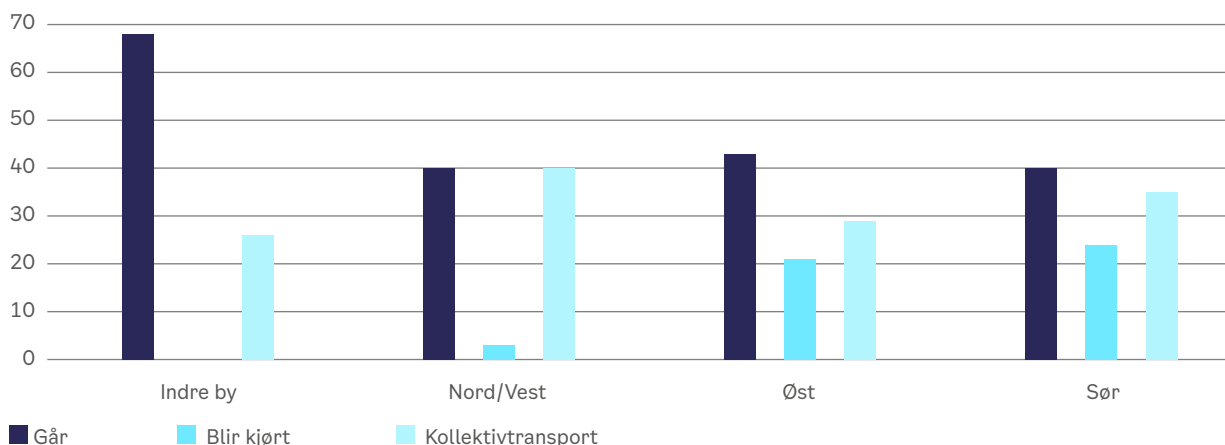
I Figur 9 presenteres de ulike anleggene deltakerne bruker til egenorganisert fysisk aktivitet. Det mest brukte anlegget til egenorganisert fysisk aktivitet er treningssenter, og 52,5 % av ungdommene oppgir at de trener der. Dette etterfølges av fotballbaner (24 %), alpinanlegg (9 %), tennisanlegg (8 %) og aktivitetssal (7,5 %). Det er ingen kjønnsforskjeller i hvilke idrettsanlegg deltakerne oppgir at de bruker til egenorganisert fysisk aktivitet.

Figur 9. De ulike anleggene som deltakerne bruker til egenorganisert fysisk aktivitet.⁵Resultatene er oppgitt som prosent (%)

I alle byområder er det vanligst å gå for å komme seg til egenorganisert fysisk aktivitet (Figur 10). Dette er etterfulgt av å ta kollektivtransport og å bli kjørt. Her er det statistisk signifikante forskjeller mellom ungdommene i de ulike byområdene ($P=0,023$). I indre by øst er det ingen som oppgir at de blir kjørt til egenorganisert fysisk aktivitet, og i ytre by øst er det kun 3,5 % som oppgir at de blir kjørt. Det kan altså se ut til at foresatt i mindre grad frakter de unge til egenorganisert fysisk aktivitet sammenlignet med organisert idrett.

Figur 10. Oversikt over hvordan deltakerne kommer seg til egenorganisert fysisk aktivitet fordelt på byområde.⁶

⁵Anlegg som brukes av færre enn 5 ungdommer er ikke vist i figuren.

⁶Fremkomstmiddel som er oppgitt av færre enn 5 ungdommer er ikke vist i figuren

3.3 Avstand til ulike anlegg

Tabell 2 gir en oversikt over hvor lang tid det tar for ungdommer å gå fra deres hjem til ulike steder der de kan utøve forskjellige aktiviteter. Dataene er presentert i prosent og gruppert etter tidsintervaller for hvor lang tid det tar å gå til aktivitetsstedet, samt om aktivitetsstedet er tilgjengelig i nabolaget eller ikke. Organisert fotball er den aktiviteten som flest ungdommer rapporterer å kunne nå innen 1-10 minutters gange fra hjemmet, med 40,5 % av ungdommene som indikerer dette. Dette kan tyde på at anlegg for å spille fotball er godt tilgjengelig for mange ungdommer. Egenorganisert fotball viser at et flertall, 58,9 %, rapporterer om en gangavstand på mellom 1 og 10 minutter, som kan reflektere en fleksibilitet i å finne plasser å spille fotball uten formell organisering. For organiserte skiidretter rapporterer et betydelig antall ungdommer at slike fasiliteter ikke finnes i deres nabolag (16,2 %), eller de vet ikke hvor disse fasilitetene er (26,3%). Når det gjelder egenorganisert turn og akrobatikk, indikerer 23,1 % av ungdommene at de kan nå stedet for denne aktiviteten innen 1-10 minutter, noe som kan reflektere at disse aktivitetene kan utøves på flere ulike steder. Interessant er det at for klatring rapporterer 33,6 % av ungdommene at de ikke har dette tilbudet i sitt nabolag, og 17,2 % angir at det tar mer enn 31 minutter å nå en klatrefasilitet.

Tabell 2. Oversikt over hvor lang tid det tar deltakerne å gå fra sitt hjem til ulike steder de kan utøve aktivitet. Resultatene er oppgitt i prosent (%).

	1-10 min	11-20 min	21-30 min	>31 min	Vet ikke	Finnes ikke i mitt nabolag
Org. fotball	40,5	32	12,5	3,4	8,8	3
Egenorg. fotball	58,9	21,4	4,6	1,1	11,1	2,9
Org. håndball, volleyball, basketball, badminton	31,7	27,4	14,2	5,1	14,6	6,9
Egenorg. håndball, volleyball, basketball, badminton	32,6	27,2	10,3	5	18	6,9
Org. skiidretter	3,4	13,9	15,8	24,4	26,3	16,2
Egenorg. skiaktiviteter	9,6	13	15,6	23,3	23,7	14,9
Org. turn/akrobatikk	16,7	17,4	15,2	10,6	29,9	10,2
Egenorg. turn/akrobatikk	23,1	18,8	13,5	6,5	29,2	8,8
Org. kampsport	24,5	26,8	11,7	5,7	21,9	9,4
Egenorg. kampsport	21,1	18,8	9,6	5,4	33,5	11,5
Org. dans	16,8	21,7	10,6	9,1	33,5	8,4
Egenorg. dans	20,4	13,4	9,4	5,1	42,1	9,4
Org. skøyteidrett, bandy, hockey	16,9	23,1	15,8	9,6	23,5	11,2
Egenorg. skøyteidrett, bandy, hockey	20,8	24,8	15,4	7,1	21,3	10,6
Utrad. idretter (feks skating, parkour, tricking)	17,2	13,7	8,8	7,3	38,5	14,5
Sandvolleyball	12,7	16,6	13,9	9,7	34,7	12,4
Klatring	6,9	11,1	15,3	17,2	33,6	16
Sykling (pumptrack, BMX, terrengsykling)	11,2	5,4	10	9,2	45,4	18,8

3.4 Viktige faktorer for bruk av anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet

Ungdommene ble spurt om en rekke påstander om hva som var viktig for at de skal bruke anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet.

Som vist i Tabell 3 mener ungdommene at den viktigste faktoren som gjør om de bruker anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet er at de kan drive med aktiviteter på anlegget som de er interessert i. Tilgjengelighet er en annen viktig faktor, og det at anlegget er tilgjengelig når de ønsker å bruke det skåres høyt på viktighet. Andre viktige faktorer som nevnes er at anlegget bør ligge i gå- eller sykkelavstand fra der de bor, mens også det at anlegget kan brukes som en sosial møteplass og at det eksempelvis er sitteplasser rundt anlegget rapporteres som viktig. I tillegg rapporteres det også belysning på området som viktig, og også at det er gratis å bruke anlegget. Analyser av svarene fra alle ungdommene viser at av faktorene ungdommene mener er minst viktige av de som ble listet opp er at anlegget ligger på skolen jeg går på, at anlegget er et fritidshus for unge der en kan låne utstyr og teste ut nye aktivitetsformer med litt hjelp, uten forpliktelser om faste treninger eller konkurranser, at det er flere anlegg på samme sted og at de kan konkurrere med andre.

Resultatene over viser gjennomsnittet av alle som ble spurt, men hvis vi bryter ned utvalget viser analysene flere nyanser. Det er flere forskjeller i hva jenter og gutter mener er viktig. At anlegget ligger i gå- eller sykkelavstand fra hjemmet og at anlegget ligger på skolen de går på rapporteres som viktigere blant gutter enn jenter ($P \leq 0,01$). At anlegget har god belysning, at de kan konkurrere mot andre, at de kan drive med aktiviteter de er interessert i, og at det er gratis å bruke er også faktorer som er viktigere for gutter enn for jenter ($P \leq 0,038$).

Når vi sammenligner hva ungdommene i de ulike byområdene svarer finner vi noen forskjeller om hva som er viktig. At anlegget ligger i gå- eller sykkelavstand til der de bor rapporteres mindre viktig blant ungdommene i ytre by øst sammenlignet med ungdommene i indre by øst ($P=0,032$) og i ytre by vest ($P=0,036$). Ungdommene i ytre by øst rapporterer at det er viktigere at anlegget ligger på skolen de går på sammenlignet med ungdommene i de andre byområdene ($P \leq 0,005$). Videre mener ungdommene i ytre by øst at det er viktigere at anlegget er et fritidshus for unge sammenlignet med ungdommene i ytre by vest ($P=0,011$) og ytre by sør ($P=0,048$). Ungdommene i alle byområdene skårer faktoren at de kan drive med aktiviteter som de er interessert i høyt, men ungdommene i indre by øst rapporterer signifikant høyere gjennomsnittsverdier sammenlignet med ungdommene i ytre by øst ($P=0,028$) og ytre by sør ($P=0,037$). Ungdommene i indre by øst rapporterer dessuten at det er gratis å bruke anlegget som den nest viktigste faktoren. Ungdommene i indre by øst rapporterer at det er gratis å bruke anlegget signifikant høyere sammenlignet med ungdommene i ytre by vest ($P < 0,001$) og i ytre by sør ($P=0,002$). I tillegg rapporter ungdommene i ytre by øst at det er gratis å bruke anlegget som signifikant mer viktig enn ungdommene i ytre by vest ($P=0,039$).

Tabell 3. Oversikt over hva som er viktig for at deltakerne skal bruke anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet. Resultatene er presentert som gjennomsnitt (M) og standardavvik (SD). Resultatene er avgitt på en skala fra 1-7 der høyere skåre indikerer høyere grad av viktighet.

	Alle			Jenter			Gutter		
	N	M	SD	N	M	SD	N	M	SD
At jeg kan drive med aktiviteter jeg er interessert i	284	5,5	1,82	135	5,32	1,87	144	5,7	1,74
At anlegget ligger i gå- eller sykkelavstand til der jeg bor	294	5,14	1,82	140	4,86	1,76	146	5,48	1,78
At anlegget er tilgjengelig når jeg ønsker å bruke det	286	5,23	1,8	135	5,01	1,77	144	5,27	1,79
At anlegget også kan brukes som en sosial møteplass (f.eks. at det er benker man kan sitte på)	299	5,09	1,91	140	4,98	1,9	151	5,21	1,86
At anlegget har god belysning	288	4,9	1,68	137	4,56	1,55	144	5,22	1,73
At det er gratis å bruke det	287	4,73	2,08	135	4,33	2,06	145	5,14	2,0
At det er flere anlegg å velge mellom på samme sted	287	4,23	1,72	137	4,13	1,52	143	4,35	1,86
At jeg kan konkurrere med andre	280	4,23	1,99	132	3,74	1,82	142	4,7	2,0
At anlegget er et fritidshus for unge der en kan låne utstyr og teste ut nye aktivitetsformer med litt hjelp, uten forpliktelser om faste treninger eller konkurranser	290	4,06	1,89	139	3,91	1,76	147	3,53	2,1
At anlegget ligger på skolen jeg går på	292	3,28	1,98	137	2,99	1,79	147	3,53	2,1

3.5 Ungdommenes anbefalinger til Oslo kommune

I denne delen spurte vi ungdommene om hvordan de mener Oslo kommune burde bruke pengene hvis kommunen skulle investere 100 millioner kroner til ungdomsaktivitet. Vi ba ungdommene respondere på utsagn som angikk 1) anlegg/organisering, 2) om grupper av ungdommer som burde prioriteres og 3) enkelte former for aktivitet.

Som vist i tabell 4 mener ungdommene at pengene bør gå til fritidshus eller aktivitetshus, men også til mer tradisjonelle anlegg som idrettshaller, idrettslag der en kan konkurrere i tradisjonelle idretter og også til flere fotballbaner. Selv om fritidshus er det anlegget som får høyest gjennomsnittsskåre er det ikke signifikant høyere enn for de som ønsker flere idrettshaller ($P=0,2$). Dette betyr i praksis at de unge mener det bør brukes like mye penger på tradisjonelle og utradisjonelle anlegg. Hvis vi sammenligner skårene for «fritidshus» ($M=4,65$) og fotballbaner finner vi imidlertid at ungdommene mener at penger til fritidshus bør prioriteres høyere enn penger til fotballbaner ($t=4,0$, $P<0,001$).

Resultatene viser videre at ungdommene mener at både de som allerede er aktive i den organiserte idretten ($M=4,22$) og de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten ($M=4,09$) bør prioriteres. Når vi sammenligner skårene finner vi ingen signifikante forskjeller i om kommunen bør prioritere den ene gruppen foran den andre ($t=0,79$, $P=0,43$). Dette betyr i praksis at de to gruppene bør støttes like mye dersom en har 100 millioner til rådighet. Nederst i tabell 4 viser vi hvordan ungdommene mente at kommunen burde prioritere et utvalg av nye aktiviteter.

Det er noe forskjell i hva ungdommene i de ulike byområdene ville prioritert. Signifikant flere ungdommer i indre by øst ville prioritert å bruke penger på fritidshus for unge sammenlignet med ungdommer i de tre andre byområdene ($P \leq 0,007$). I tillegg ville signifikant flere ungdommer i indre by øst prioritert aktivitetshus sammenlignet med ungdommer i ytre by sør (gjennomsnittlig forskjell 0,75, $P = 0,036$). Signifikant flere ungdommer i ytre by øst ville prioritert nye aktiviteter som for eksempel street dance, break og hip hop samt aktiviteter som longboard, tricking, parkour og utforsykling sammenlignet med ungdommer i ytre by vest ($P \leq 0,015$). Ungdommene i ytre by øst og er også mer interessert i nye aktiviteter for de som er interessert i hest sammenlignet med ungdommer i ytre by vest ($P < 0,001$) og ytre by sør ($P = 0,032$), mens ungdommer i ytre by øst er mer interessert i nye aktiviteter for de som er interessert i hund sammenlignet med ungdommer i indre by øst ($P = 0,004$) og ytre by vest ($P = 0,037$).

Vi undersøkte videre hvordan ungdommene grupperte seg sammen rundt anbefalingene de ville gi til Oslo kommune gjennom en faktoranalyse. Vi kunne identifisere tre statistisk baserte faktorer som indikerer retning på anbefalingene. Det betyr i praksis at en gruppe av de unge samler seg rundt ønsker i retning av uavhengige og varierte aktivitetsformer (faktor 1); en annen gruppe samler seg rundt ønsker i retning av tradisjonell og organisert idrett (faktor 2), men en siste gruppe samler seg rundt et ønske om inkluderende og fleksible aktivitetsmuligheter (faktor 3). En test viste imidlertid at ingen av disse faktorene kunne forklares gjennom variabler som kjønn, byområde og medlemskap i idrettslag. Det betyr i praksis at begge kjønn, alle bydeler og ungdom både i- og utenfor organisert idrett argumenterer for de tre ulike anbefalingene. At det ikke finnes slike sammenhenger kan henge sammen med at det er andre variabler som styrer hva de unge vil anbefale Oslo kommune om å gjøre. Rapporten fra 2017 viste for eksempel at «Ungdom som skårer høyt på den tradisjonelle retningen skårer også høyt på atletisk kompetanse og iver etter å være i fysisk aktivitet» og at «Ungdom som skårer høyt på den utradisjonelle retningen skårer også høyt på negative følelser for egen fritid.» Funnene indikerer at ungdom som opplever atletisk kompetanse og iver etter å være i aktivitet argumenter for mer satsning på organisert idrett - og at ungdom som sliter med nedstemthet på fritiden anbefaler Oslo kommune om å prioritere utradisjonelt. I 2024 rapporten er ikke disse variablene inkludert og det var derfor ikke mulig å bekrefte eller avkrefte funnene fra 2017.

Tabell 4. Ungdommenes respons på utsagn om hva Oslo kommune bør bruke penger på. Resultatene er presentert som gjennomsnitt (M) og standardavvik (SD). Svarene er avgitt på en skala fra 1-7 der høyere skåre indikerer høyere grad av enighet.

Påstand	N	Faktor	M	SD
Fritidshus for unge der en kan låne utstyr og teste ut nye aktivitetsformer med litt hjelp, uten forpliktelser om faste treninger eller konkurranser	283	3	4,65	1,65
Et aktivitetshus hvor man kan drive med mange forskjellige aktiviteter, slik som danse, skate, sykle, klatre, e-sport, uten å være medlem av et idrettslag	278	3	4,59	1,86
Flere idrettshaller	281	2	4,51	1,72
Idrettslag der det kan trenes og konkurreres i tradisjonelle idretter som fotball, håndball og ski	282	2	4,48	1,63
De som allerede er aktive i den organiserte idretten	289	2	4,22	1,8
Fotballbaner	283	3	4,13	1,82
De som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten	285	3	4,09	1,73
Flere skiløyper	276	1	3,73	1,8
Nye aktiviteter som feks street dance, break, hip hop og annen dans	279	1	3,64	1,82
Nye aktiviteter som kajakk, seiling, kiting	278	1	3,61	1,67
Nye aktiviteter som longboard, tricking, parkour, utforsykling	278	1	3,51	1,81
Nye aktiviteter for de som er interessert i hund	276	1	3,36	1,88
Nye aktiviteter for de som er interessert i hest	276	1	3,17	1,83

3.6 Ungdommenes individuelle ønsker

Analysene gjennomført i kapittel 3.5 indikerer hva og hvem ungdommene mener at Oslo kommune bør prioritere i fremtiden. For å finne fram til mer individuelle preferanser ba vi ungdommene vurdere sin personlige interesse for en rekke tradisjonelle og utradisjonelle aktivitetstilbud på en skala fra 1 (Ikke interessant for meg) til 7 (Svært interessant for meg).

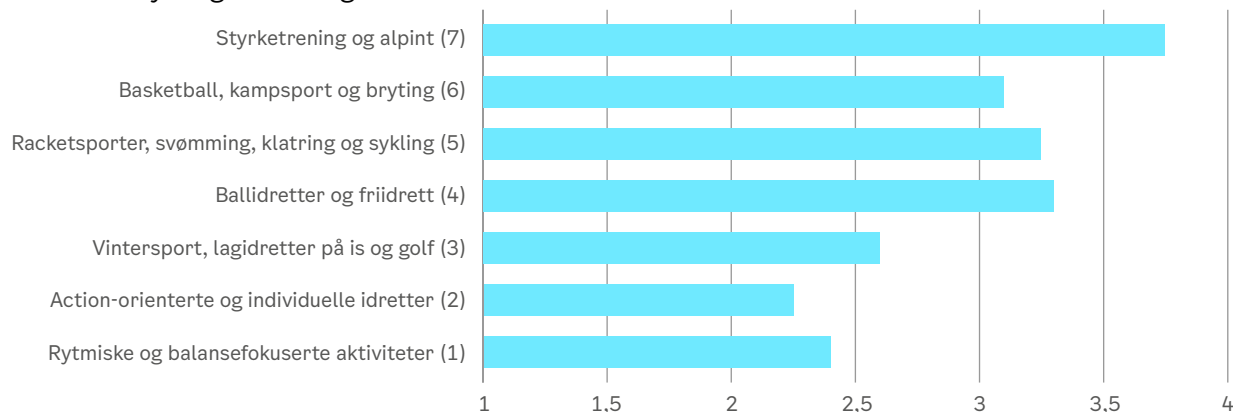
Standardavviket indikerer relativt høy variasjon og det var ingen aktiviteter som skilte seg ut med svært høye skåre. Resultatene i Tabell 5 indikerer at fotball og styrketrening var de aktivitetene som ungdommene fant mest interessante, etterfulgt av alpint, basketball og svømming.

En faktoranalyse viste videre hvilke aktiviteter de samme ungdommene rangerte høyt, og de ulike aktivitetstilbudene ble delt inn i syv faktorer (Tabell 5, Figur 11). Dette betyr at ungdom som skårer høyt på ønske om tricking også skårer høyt på ønske om turn og snowboard mens andre ungdommer som skårer høyt på langrenn også skårer høyt på håndball. Når aktivitetene er gruppert ser vi at aktivitetene i gruppe 7 som er styrketrening og alpint er den som er mest populær blant ungdommene.

Tabell 5. Rangering av behov for tilbud og faktorløsninger for disse tilbudene. Resultatene er presentert som gjennomsnitt (M) og standardavvik (SD). Svarene er avgitt på en skala fra 1-7 der høyere skåre indikerer høyere grad av interesse.

	N	Faktor	M	SD
Skøyter	285	1	3,04	1,90
Yoga	279	1	2,52	1,88
Turn	288	1	2,49	1,76
Pilates	276	1	2,47	1,92
Street dance	277	1	2,40	1,91
Sportsdans	278	1	2,25	1,77
Riding	275	1	2,08	1,67
Snowboard	277	2	2,64	1,85
Skateboard	276	2	2,32	1,73
Parkour	274	2	2,12	1,58
Discgolf	268	2	1,93	1,47
Tricking	269	2	1,84	1,42
Langrenn	291	3	2,83	1,84
Golf	282	3	2,78	1,88
Ishockey	289	3	2,53	1,74
Innebandy	281	3	2,39	1,63
Bandy	282	3	2,26	1,59
Fotball	294	4	4,13	2,20
Volleyball	288	4	3,26	1,75
Sandvolleyball	289	4	3,15	1,87
Friidrett	287	4	3,06	1,82
Håndball	289	4	2,88	1,89
Svømming	291	5	3,33	1,79
Tennis	279	5	3,27	1,87
Bordtennis	280	5	3,05	1,85
Klatring	282	5	2,96	1,86
Badminton	282	5	2,95	1,86
Sykling	290	5	2,92	1,84
Basketball	292	6	3,36	2,01
Kampsport	284	6	3,23	2,04
Bryting	285	6	2,72	1,94
Styrketrening	279	7	4,16	2,15
Alpint	286	7	3,39	2,07

Figur 11. Deltakernes vurdering av behov for ulike aktiviteter, vurdert på en skala fra 1 til 7. Resultatene er presentert som gjennomsnitt. Svarene er avgitt på en skala fra 1-7 der høyere skåre indikerer høyere grad av enighet.

En test av sammenhenger mellom kjønn, byområde og medlemskap i idrettslag og de aktuelle kategoriene av ønsker er fremstilt i Tabell 6. Som tabellen viser er det ingen sammenheng mellom ønske om vintersport, lagidrett på is og golf og kjønn, byområder eller deltakelse i organisert idrett. Det indikerer at jenter og gutter fra alle byområder uavhengig av om de var aktive i idrett skåret like høyt eller lavt på dette ønsket. Det samme gjaldt for aktivitetskategoriene ballidrett og friidrett, og styrketrening og alpint. Racketsporter, svømming, klatring og sykling var mer ønsket av ungdommer som ikke var medlem av idrettslag. Den sterkeste sammenhengen finner vi mellom jenter og ønske om rytmske og balansefokusede aktiviteter, mellom gutter og ønske om basketball, kampsport og bryting og mellom gutter ønske om action-orienterte og individuelle aktiviteter. Det var ingen statistisk sammenheng mellom byområde og de ulike kategoriene av aktivitet.

Tabell 6. Sammenheng mellom kjønn, byområde og ungdommenes deltakelse i idrett – og kategoriene av aktivitetsønsker.

	Kjønn	Byområde	Deltakelse i organisert idrett
Rytmske og balansefokusede aktiviteter (1)	F=81,58***	is	is
Action-orienterte og individuelle aktiviteter (2)	F=5,26*	is	is
Vintersport, lagidretter på is og golf (3)	is	is	is
Ballidretter og friidrett (4)	is	is	is
Racketsporter, svømming, klatring og sykling (5)	is	is	F=11,22***
Basketball, kampsport og bryting (6)	F=32,34***	is	is
Styrketrening og alpint (7)	is	is	is

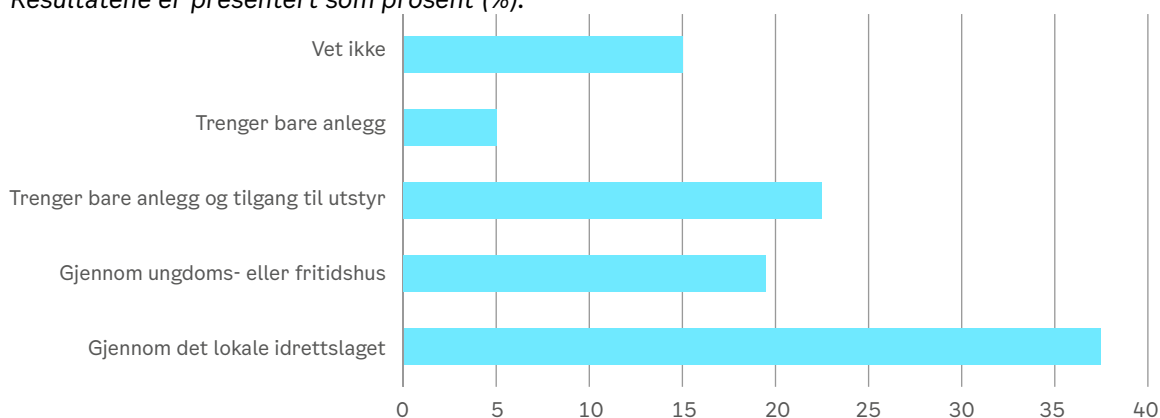
F=styrke på sammenheng, is = ikke signifikant, *P<0,05, **P<0,01, ***P<0,001

3.7 Hvordan ungdommene mener aktiviteten bør organiseres

Til slutt spurte vi ungdommene om hvordan de mente at aktivitetene som de er interesserte i burde bli tilbudt. Flest ungdommer (37,7 %) mener at aktiviteten bør bli tilbudt av de lokale idrettslaget, 22,5 % mener at de bare trenger anlegg og tilgang til anlegg og utstyr, mens 19,5 % rapporterer at de vil ha det tilbudt gjennom et ungdoms- eller fritidshus. Kun 5 % av ungdommene rapporterer at de kun vil ha anlegg. Det er ingen forskjell mellom jenter og gutter om hvordan de mener aktiviteten bør bli

tilbudt. Det er imidlertid en forskjell hvordan de ønsker aktiviteten tilbudt i de ulike byområdene. I alle byområdene er det flest som ønsker aktiviteten tilbudt gjennom det lokale idrettslaget (28,8-43,0 %). I indre by øst og ytre by øst er det nest mest som (henholdsvis 26,7 % og 27,3 %) som mener aktiviteten bør bli tilbudt gjennom et ungdoms- eller fritidshus, mens i ytre by vest og ytre by sør var den nest høyeste kategorien gjennom tilgang til anlegg og utstyr (henholdsvis 25,3 % og 22,1 %). Vi ser også en klar sammenheng med deltakelse i organisert idrett. Det er signifikant flere av de som deltar aktivt i et idrettslag som ønsker flere tilbud gjennom det lokale idrettslaget (48,4%), sammenlignet med de som har trent i et idrettslag før, men som har slutta (25,6 %) og de som aldri har trent i et idrettslag (21,7 %) ($P < 0,001$). Av de som har trent i et idrettslag før, men som har slutta og de som aldri har trent i idrettslag er det flest som ønsker tilbud gjennom et ungdoms- eller fritidshus (henholdsvis 23,9 % og 47,8 %). Av de som er aktive i idrettslag er det kun 12,4 % som ønsker tilbud om nye aktiviteter gjennom ungdoms- eller fritidshus. Disse nyansene betraktes som viktige dersom målet er å få de inaktive unge inn i mer aktivitet.

Figur 12. Oversikt over hvordan ungdommene mener at aktiviteten de ønsker bør bli tilbudt. Resultatene er presentert som prosent (%).

4.0 Oppsummerende diskusjon av resultatene

4.1 Utvalget

I denne kartleggingen gjennomførte 337 tiendeklassinger fra åtte ulike ungdomskoler i Oslo spørreundersøkelsen om egenorganisert fysisk aktivitet. De åtte ungdomsskolene var plassert i ytre by vest, indre by øst, ytre by øst eller ytre by sør, som er med på å sikre representativiteten for ungdommer i Oslo. Store deler av utvalget er født i Norge (88,1 %), mens blant foreldre/foresatte var omtrent halvparten født i Norge, og 16,9 % og 27,6 % har henholdsvis en eller begge av foreldrene/foresatt født i utlandet. Utvalget er et bekvemmelighetsutvalg, og mange ungdommer på de inkluderte skolene valgte å ikke svare på spørreskjema da de forsto at deltakelse var frivillig. På bakgrunn av dette kan vi ikke si at utvalget er representativt for ungdom i 15-16 års alderen i Oslo. Vi anser det imidlertid som en styrke at vi inkluderte ungdom fra fire ulike byområder da disse kan gi dybdeinnsikt i perspektiver som spiller den sosiale og kulturelle mangfoldigheten i Oslo.

Det er viktig å ta i betraktning at variasjonen i antall deltakere fra ulike byområder kan ha påvirket resultatene for hvilke aktiviteter og anlegg som rapporteres som populære. For eksempel er det 109 deltakere fra ytre by vest, mens det kun er 45 deltakere fra indre by øst. Denne skjevheten i utvalget kan ha bidratt til at enkelte preferanser og prioriteringer blir over- eller underrepresentert i resultatene. Et større antall deltakere fra ytre by vest gir naturlig nok større statistisk vekt til svarene fra dette området.

Videre er det et poeng at antallet skoler varierer mellom de ulike byområdene. Eksempelvis har vi kun med en skole i ytre by øst mens vi har tre skoler i ytre by vest og dette kan ha betydning for resultatene. Skolenes plassering og deres nærhet til eksisterende anlegg kan spille en rolle i hvilke aktiviteter ungdommene engasjerer seg i. For eksempel kan en skole plassert nær et treningssenter eller en fotballbane sannsynligvis ha flere elever som rapporterer disse anleggene som populære, sammenlignet med en skole som ikke har slike fasiliteter i nærheten. Den geografiske fordelingen av skolene kan derfor ha forsterket de områdespesifikke preferansene, og dette bør tas i betraktning når resultatene tolkes. Kartleggingen viser at veldig mange rapporterer om fysisk aktivitet på fritiden, og at hele 92 % av ungdommene i dette utvalget trener/eller har trent organisert aktivitet i et idrettslag. Dette er i tråd med gjennomsnittet fra Norges idrettsforbund (u.å.), men også her er det stort frafall i den organiserte idretten blant ungdommen med hele 38%. I motsetning til funnene fra kartleggingen i 2017 av Säfvenbom og Jordal, hvor gutter dominerte i deltakelsen i organisert idrett, viser denne nye undersøkelsen en markant endring i ytre by øst, der flere jenter enn gutter nå deltar i idrettslag ($P=0,026$). Dette kjønnsgapet i deltakelse ble ikke observert i de andre byområdene og det kan skyldes små utvalg. Når det gjelder hvilke idretter som er mest populære, forblir fotball, håndball, basketball, og dans de fremste valgene, akkurat som i den forrige kartleggingen.

Rundt 20 % av utvalget driver med en annen form for organisert trening/aktivitet, som er noe lavere enn kartleggingen i 2017 (Säfvenbom og Jordal 2017), hvor det var omtrent en tredjedel som rapporterte om annen form for organisert aktivitet. Også i denne kartleggingen var det gruppetime på treningssenter som var den mest populære aktiviteten, mens det denne gangen ble etterfulgt av dansetime på dansestudio, kampsport og løpegruppe.

Også i denne kartleggingen deltar et flertall av deltakerne, 59,5%, i egenorganisert fysisk aktivitet på fritiden. Styrketrening utmerker seg nok en gang som den mest populære aktiviteten, fulgt av løping, fotball, og ski. Dette spiller funn fra forrige kartlegging (Säfvenbom og Jordal, 2017), hvor

disse aktivitetene også rangerte høyt. Videre viser dataene kjønnsforskjeller, spesielt i at jenter oftere engasjerer seg i løping enn gutter.

4.2 Opplevelse av eksisterende anlegg og tilbud

Ungdommene i undersøkelsen rapporterer god tilgang til anlegg for tradisjonelle idretter som fotball, håndball, og basketball, ofte innen gåavstand fra hjemmet. De er også godt informert om nærliggende anlegg. Imidlertid er tilgjengeligheten av anlegg for skiidretter og mindre tradisjonelle aktiviteter noe mer begrenset, med en større andel ungdom som uttrykker usikkerhet om tilstedeværelsen av slike anlegg i sitt nærområde. Når det kommer til egenorganisert fysisk aktivitet, viser dataene ingen kjønnsforskjeller i bruk av idrettsanlegg. Blant de mest benyttede anleggene for egenorganisert fysisk aktivitet finner vi treningssentre, fotballbaner, alpinanlegg, tennisanlegg, og aktivitetssaler.

Ungdommers preferanser for anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet understreker betydningen av tilgjengelighet, fleksibilitet, og sosiale aspekter ved disse fasilitetene. Dette reflekterer et behov for å se idrettsanlegg ikke bare som steder for fysisk aktivitet, men som viktige sosiale arenaer i lokalsamfunnet.

Ifølge resultatene må anleggene gi ungdommene mulighet til å utføre aktiviteter de er interessert, og dette listes av ungdommene som det viktigste punktet. Dette understreker viktigheten av å tilby et bredt og variert spekter av aktiviteter ved disse anleggene. Som understreket i 2017-rapporten er det ikke tilstrekkelig å bygge anlegg. Mange ungdommer har behov for en viss semiorganisering - også av ikke-tradisjonell aktivitet. Dette kan oppmuntre til jevnlig bruk og støtte opp under en livslang vane med fysisk aktivitet ved å møte ungdommers skiftende interesser over tid. Nærhet til anleggene og aktivitetstilbudene, enten det er til fots eller med sykkel, er avgjørende for å senke barrierene for deltakelse. Resultatene i kapittel 3.2.3 viser at flest ungdommer går for å komme til egenorganisert fysisk aktivitet så hvis ungdom i Oslo skal bruke anleggene bør de ligge i nærheten av der de bor. Tilgjengelighet på ønsket tidspunkt er også en viktig faktor. Det hjelper ikke å ha anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet dersom de ikke er tilgjengelige når ungdommene ønsker å bruke dem. Fleksibiliteten i åpningstidene, slik at anlegget er tilgjengelig når ungdom selv ønsker det, er derfor et nøkkelpunkt, og kan bidra til høyere engasjement og bruk. Vektleggingen av anleggets rolle som en sosial møteplass, med muligheter for å sitte og samles, peker på en forståelse av fysisk aktivitet som en integrert del av ungdommens sosiale liv. Dette perspektivet fremhever verdien av å designe idrettsanlegg som flerbrukssoner hvor ungdommer kan føle tilhørighet og samhold, i tillegg til å delta i fysisk aktivitet.

Når vi ser på svarene fra ungdommer i ulike deler av byen, merker vi imidlertid noen interessante forskjeller i hva som betraktes som viktig. For eksempel, ungdommer i de østlige ytre områdene vektlegger ikke nærhet til anlegg (innen gang- eller sykkelavstand) like høyt som de i indre øst eller ytre vest gjør. I stedet fremhever de i ytre øst viktigheten av at anlegget er på deres skole eller fungerer som et fritidshus for unge, i større grad enn ungdommer fra andre områder.

Alle ungdommene setter pris på muligheten til å engasjere seg i aktiviteter de er interessert i, men de i indre øst rangerer dette høyere enn de i ytre øst og sør. Videre er tilgangen på gratis anlegg spesielt viktig for de i indre øst, mer enn for de i ytre vest og sør. Ungdommer i ytre øst verdsetter også gratis tilgang høyere enn de i ytre vest.

Disse funnene tyder på at ungdommers behov og prioriteringer varierer betydelig basert på hvor i byen de bor, med en klar forskjell mellom ytre og indre områder når det gjelder tilgjengelighet og kostnad ved bruk av anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet.

4.3 Ungdommenes anbefalte prioritering

Ungdommene er delt i sin anbefaling til kommunen. De mener at kommunen bør prioritere både de som allerede er aktive i organisert idrett samtidig som de også mener de må prioritere ungdom som ikke finner seg til rette i den tradisjonelle organiserte idretten.

Ungdommene mener Oslo kommune bør prioritere anlegg og møteplasser i følgende rekkefølge:

1. Kommunen bør først og fremst prioritere fritidshus for unge der en kan låne utstyr og teste ut nye aktivitetsformer med litt hjelp, uten forpliktelser om faste treninger eller konkurranser. Dette indikerer et ønske om en uforpliktende semi-organisering der unge kan få anledning til å låne utstyr og få hjelp om de ønsker det.
2. Deretter bør kommunen prioritere et aktivitetshus hvor man kan drive med mange forskjellige aktiviteter, slik som danse, skate, sykle, klatre, e-sport, uten å være medlem av et idrettslag.
3. Kommunen bør prioritere flere idrettshaller og idrettslagene slik at ungdom kan trene og konkurrere i tradisjonelle idretter som fotball, håndball og ski.

Når vi sammenlignet utsagn mellom ungdommer i ulike byområder finner vi at ungdommer fra forskjellige deler av byen har ulike meninger om hva de ville brukt penger på. Ungdommer fra indre by øst er spesielt interesserte i å investere i fritidshus for unge, mer enn de fra andre områder. De samme ungdommene i indre by øst foretrekker også aktivitetshus, sammenlignet med de i ytre by sør. I ytre by øst er det en tydelig interesse for nye og trendy aktiviteter som street dance, breakdancing, hip hop, samt sport som longboarding, tricking, parkour, og utforsykling, i større grad enn ungdommer i ytre by vest. Ungdommer i ytre by øst viser også en større interesse for aktiviteter relatert til hester og hunder enn de i andre bydeler. Dette viser at ungdommers interesser kan variere mye basert på hvor i byen de bor. Det gir nyttige innspill til hvordan man kan planlegge og tilrettelegge for fritidsaktiviteter som møter de ulike behovene og interessene ungdom har, basert på deres geografiske tilhørighet. For å redusere kompleksitet i utsagn knyttet til ungdommenes anbefalinger ble utsagnene testet gjennom eksplorative faktoranalyser. Faktoranalysen viste at ungdommene anbefalte prioriteringer i tre ulike retninger:

1. **Uavhengige og varierte aktivitetsformer (faktor 1):** Dette ser ut til å være en faktor som representerer interesse for aktiviteter som ikke nødvendigvis krever tilknytning til et idrettslag eller tradisjonell organisert idrett. Aktivitetene inkluderer blant annet nye, individuelle eller uformelle idretter som street dance, longboarding, parkour, hesteinteresser, kajakk, seiling og kiting. Disse aktivitetene tilbyr varierte og uavhengige aktivitetsformer som tiltrekker seg de som ønsker frihet og kanskje er ute etter unike eller nisjeinteresser.
1. **Tradisjonell og organisert idrett (faktor 2):** Faktor to synes å fange opp elementer av tradisjonell og organisert idrett, inkludert idrettslag hvor man kan konkurrere i tradisjonelle idretter som fotball, håndball og ski. Flere fotballbaner og idrettshaller tyder også på en preferanse for tradisjonell, organisert fysisk aktivitet. Dette kan være aktiviteter som er populære og godt etablerte i samfunnet, og som tilbyr en strukturert tilnærming til idrett og fysisk aktivitet.
1. **Inkluderende og fleksible aktivitetsmuligheter (faktor 3):** Den tredje faktoren fremhever interesse for fleksible og inkluderende aktivitetsmuligheter som er tilgjengelige uten forpliktelsen til faste treninger eller konkurranser. Dette kan inkludere fritidshus hvor man kan låne utstyr og prøve ulike aktiviteter, samt et aktivitetshus hvor man kan delta i en rekke aktiviteter som dans, skate, sykle, klatre, e-sport og andre uten kravet om å være medlem av et lag. Disse alternativene representerer et lavterskeltilbud som kan være attraktivt for de som søker en mer avslappet og mindre konkurransepreget tilnærming til aktivitet.

De statistisk baserte kategoriene indikerer at dersom ungdommene skårer høyt eller lavt på prioritering av fritidshus så skårer de tilsvarende høyt eller lavt på at de ikke finner seg til rette i den organiserte idretten. Det var ingen statistisk sammenheng mellom de tre kategoriene, kjønn, deltakelse i organisert idrett eller byområde.

4.4 Individuelle ønsker

I vår undersøkelse der ungdommer bedømte sitt engasjement for et bredt spekter av 33 både konvensjonelle og mindre konvensjonelle aktiviteter, avslørte resultatene en generell tendens mot middels til svak interesse blant respondentene. Dette resultatet var i tråd med våre forventninger, ettersom det å be noen hundre unge mennesker om å rangere aktiviteter som «basketball» eller «klatring» på en interesse-skala fra 1 (helt uinteressant) til 7 (høyeste interesse), sjelden vil resultere i høye gjennomsnittsskåre. Disse observasjonene er i samsvar med tidligere forskning som påpeker at interesser varierer betydelig blant unge (Haugen, 2015; Skille & Säfvenbom, 2011), noe som også understøttes av funnene i 2017-rapporten av Säfvenbom og Jordalen. Disse innsiktene fremhever behovet for et mer variert og omfattende utvalg av fritidsaktiviteter for å nærme det brede spekteret av interesser blant ungdom.

Basert på våre faktoranalytiske undersøkelser, ble aktivitetene gruppert i klynger som reflekterer statistiske likheter mellom dem. Interessant nok var fem av aktivitetene med høyest gjennomsnittlige interesse verdt å merke seg spredt over fire distinkte klynger. Dette støtter Säfvenbom og Jordal (2017), som identifiserte fotball som ungdommenes toppvalg. **Fotball** er gruppert sammen med andre ballidretter og friidrett og disse aktivitetene er tradisjonelle idretter som er kjent for å fremme lagånd, samarbeid, konkurranse og fysisk utholdenhet. **Styrketrening** var den aktiviteten som var nest mest populær blant ungdommene, og denne aktiviteten var etterfulgt av **alpint**. Styrketrening og alpint var i samme gruppe, noe som indikerer at de som rangerer alpint høyt også rangerer styrketrening høyt. Dette indikerer en interesse for kraftbaserte aktiviteter samt vintersport som krever en kombinasjon av styrke, teknikk og mot. **Basketball** ble rangert som fjerde mest interessant av ungdommene, og den grupperte seg sammen med kampsport og bryting. **Svømming** var rangert som nummer fem og den grupperte seg sammen med **tennis, bordtennis, klatring, badminton og sykling**.

Fotball, langrenn og svømming regnes alle som tradisjonelle aktiviteter, men de statistiske klynge-utvalgene plasserte ikke disse tre aktivitetene i samme kategori. Aktiviteten svømming assosieres ikke nødvendigvis med konkurransesvømming, men heller muligheten til å gå et sted og svømme. Det kan indikere at ungdom assosierer enkelte aktiviteter med annet innhold enn det som er vanlig og at de derfor ikke havner i samme gruppe. Når vi sammenligner gjennomsnittsskåre for de 7 faktorene finner vi høyest gjennomsnittsskåre for styrketrening og alpint. Dette er nok ikke uventet ettersom en høy andel av utvalget rapporterer at de driver med styrketrening og dermed føler en tilhørighet i denne kategorien. Aktiviteter som tricking og discgolf har lavere gjennomsnitt, og det var også aktivitetene i denne gruppen som hadde lavest gjennomsnittsskåre som kan indikere at de appellerer til en mer spesialisert eller nisjeinteressert gruppe av unge.

4.5 Organisering av nye aktivitetstilbud

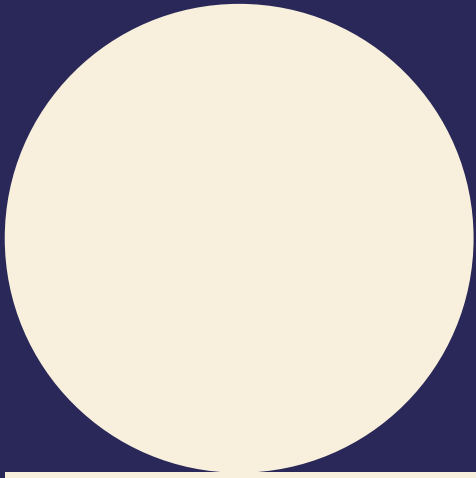
Når ungdommene ble spurt om hvordan de ønsket at disse nye aktivitetene skulle bli organisert kom det fram at det største flertallet, 37,7 %, foretrekker at disse aktivitetene organiseres av lokale idrettslag. En annen betydelig andel, 22,5 %, mener at tilgang til anlegg og nødvendig utstyr er alt som trengs for å engasjere seg i de aktivitetene de er interesserte i. Nesten en femtedel, 19,5 %, ser for seg at disse aktivitetene best tilbys gjennom ungdoms- eller fritidshus. Det interessante er at det ikke er noen merkbare forskjeller mellom jenter og gutters preferanser om hvordan disse aktivitetene bør organiseres.

Når det gjelder geografiske preferanser, viser det seg at mens det i alle områder er en overvekt som foretrekker idrettslag, varierer den nest mest populære preferansen. I noen områder prioriteres ungdoms- eller fritidshus, mens i andre er det tilgang til anlegg og utstyr som står i fokus. Videre viser dataene at de som allerede deltar aktivt i et idrettslag, i stor grad (48,4%) ønsker flere tilbud gjennom disse lagene. De som har sluttet i idrettslag, eller aldri har vært med, viser derimot en større preferanse for tilbud gjennom ungdoms- eller fritidshus.

Disse funnene understreker at selv om lokale idrettslag fortsatt spiller en sentral rolle i å tilby fysiske aktiviteter til ungdom, finnes det en betydelig etterspørsel etter mer fleksible og lavterskeltilbud. Dette antyder et behov for et bredere spekter av tilbud som kan møte de varierte interessene og livssituasjonene blant ungdom, inkludert alternativer som ikke krever medlemskap i tradisjonelle idrettslag.

Totalt sett bekrefter denne rapporten resultatene av studien som ble gjennomført i 2017 (Säfvenbom & Jordalen, 2017). Rapporten fra 2017 er basert på et større utvalg og en rekke flere variabler og det er derfor all grunn til å ta fram igjen denne rapporten. Det er også grunn til å se på de tiltak som er gjort siden denne rapporten ble skrevet. Det som imidlertid 2017- rapporten manglet er den kvalitative delen som er gjennomført i 2024 og som det gjøres rede for i del 2.

Del 2

Fokusgruppeintervjuer

1.0 Metode

I forbindelse med oppdraget uttrykte Oslo kommune et ønske om en viss ekstra dybde i kunnskap omkring minoritetsjenter og deres erfaringer med, forhold til og ønsker om aktivitet. Derfor ble det gjennomført to fokusgruppeintervjuer der til sammen ni (4 + 5) jenter med minoritetsbakgrunn deltok. Alle jentene tilhørte en bydel sentralt, men øst i Oslo. To av de ni jentene var aktive i organisert idrett og trente tidvis opptil flere ganger per uke. To jenter hadde vært involvert i organisert idrett tidligere mens de resterende fem ga uttrykk for sporadisk deltagelse eller ingen erfaringer med organisert aktivitet utover kroppsøvingstimene på skolen. Noen få av de ikke-idrettslig aktive uttrykte noe involvering i egenorganiserte fysiske aktivitet.

En av informantene var norsk/russisk, men ellers var alle informantene opprinnelig fra et annet kontinent enn Europa/Nord-Amerika. Alle disse kom fra hjemland som gjenspeiler en kollektivistisk kultur med vekt på verdier som slekt, lojalitet og til dels plikt. Til sammen var det tre informanter som bar hijab.

Alle jentene gikk i 10. klasse og var relativt bevisst på at de ikke lenger var barn, men at de også kunne savne det å være barn. Alle jentene deltok i kroppsøvingstimene på skolen.

Intervjuene ble gjennomført av en kvinne (25) med minoritetsbakgrunn og erfaring fra både organisert og egenorganisert fysisk aktivitet. De fleste informantene snakket relativt åpent og fritt om erfaringer og utfordringer knyttet til ulike aktivitetsarenaer. Med til dels felles bakgrunn var det relativt enkelt for intervjuer å forstå hva informantene snakket om. Intervjuene ble lagret på lydfil før de ble transkribert og anonymisert.

For å komme fram til hvordan Oslo kommune på en best mulig måte kan legge til rette for at også minoritetsjenter kan oppleve at de har meningsfulle aktivitetstilbud å velge mellom så har vi i analysene forsøkt å tolke de problematikker og utfordringer som ble uttalt under intervjuene. Mange av utfordringene skiller seg ikke spesielt fra generelle utfordringer som mange unge opplever, men noen av tematikkene representerer utfordringer som er spesielt krevende for jenter med minoritetsbakgrunn. Det understrekes at de to fokusgruppene kommer fra samme område i Oslo og at det ut fra begrensninger i prosjektet ikke har vært mulighet til å følge opp mange av de interessante sporene som informantene la ut.

2.0 Resultater og diskusjon

2.1 Reell tilgang til meningsfulle arenaer og aktiviteter

Analysen avslørte flere tematikker, men «tilgang til aktivitet» var en gjennomgående og overordnet tematikk. Nærmest alle deler av samtalen kunne således sorteres under tematikken minoritetsjenter i tenårene og deres tilgang til meningsfulle arenaer og aktiviteter.

Tilgang til møteplasser, aktiviteter og utstyr handler først og fremst om «**fysisk**» **tilgang** i den forstand at møteplasser, aktiviteter og utstyr faktisk finnes i lokalmiljøet. For informantene handlet det om å kunne identifisere tilgang til

- fysiske **gjenstander** som skøyter, baller, vekter, sykler, kanoer, telt osv.
- fysiske **møteplasser** eller arenaer (ute og inne) som for eksempel en gymsal på skolen, treningsentre, idrettshaller og treningsparker ute
- eksisterende **aktivitetstilbud** basert på ikke-formelle og ikke-prestasjonsorienterte, tradisjonelle og ikke-tradisjonelle aktiviteter – utenom den organiserte konkurranseidretten.

Informantene var tydelige på at det først og fremst finnes en fysisk tilgang til utstyr, arenaer og aktiviteter. Det betyr at slik tilgang er mulig å identifisere for alle som bor der. Samtidig er de svært tydelig på at fysisk tilgang ikke er det samme som reell tilgang og at **reell tilgang** kan hindres av både økonomiske, kulturelle, religiøse, sosiale og mentale barrierer. Analysene viste at disse barrierene er vevet inn i hverandre og kan være vanskelig å snakke om som isolerte forhold. Jentene er i en overgangsfase fra ungdomsskole til videregående skole og deres forhold til omgivelsen (for eksempel kultur, kjønn, identitet, venner etc.) er under konstant forhandling. Som for alle andre unge er venner og tilhørighet til en vennegjeng viktig for deres livskvalitet.

«Tilgang til ...» var altså et overordnet tema i samtalen og det synes relativt åpenbart at en slik «tilgang til» krever en viss form for lokal tilrettelegging. Intervjuene viste relativt tydelig at for å oppnå «reell tilgang» for alle minoritetsjenter så må det arbeides lokalt og det må tenkes nytt, men det må først og fremst tilrettelegges for at de unge, på alle måter skal kunne føle seg trygge. Det handler om å være trygg på å ikke trå feil i forhold til venner og den norske ungdomskulturen, at det ikke blir «kleint» og at de ikke blir misforstått og utestengt. I tillegg handler det om kulturelt opphav. Intervjuene bekreftet således de klassiske utfordringene som flerkulturelle unge står overfor: Du må «vokse opp og du må begynne å bli kul» samtidig som du må ivareta deg selv og familien.

Informantene snakket mye om at tilgangen til utstyr, arenaer og aktiviteter må være lokal eller langs med effektive transportlinjer som T-bane eller buss.

At det er sentralt, altså det er nærmere, at det ikke er for langt unna.

[Informant 1]

Og hvis det ikke er veldig nærme, at det er lett tilgjengelig med buss eller T-bane. Fordi det er sånn mange kommer seg til steder. [Informant 2]

En del av jentene snakket om treningsparker ute som eksempler på anlegg som er lett å identifisere, tilgjengelig (hvis de ikke okkuperes av barn eller voksne menn) og i nærheten. Informantene snakket i utgangspunktet lite om store anlegg, men om muligheter til å benytte seg av anlegg og utstyr og semiorganiserte tilbud der de kan være aktive og få litt hjelp og støtte - uten å måtte være en del av en organisert idrett. De tenkte i hovedsak på allerede eksisterende skoler, idrettshaller, treningssentre etc.

Hvis det hadde vært åpent for det, etter skoletid, hvis det ikke hadde vært organisert i treninger der, så hadde folk brukt det. [Informant 2]

Informantene uttrykte at det var vanskelig å skulle tenke at de kunne selv foreslå nye møteplasser for aktivitet og var derfor i utgangspunktet relativt tradisjonelle når de pekte på eksisterende idretts-haller og skoler.

2.2 Økonomi

Informantene innser at økonomi begrenser tilgang til mange eksisterende tilbud og særlig tilbud som krever reiser, treneravgifter etc.

Det koster mye penger, for du skal på cuper, du må betale lisens, og så er det bare sånn, du må ha utstyr for hver sesong. [Informant 2]

Utover den organiserte idretten så ser imidlertid ikke informantene for seg store omkostninger knyttet til aktivitet. De ser mer for seg å anvende eksisterende anlegg og aktiviteter som ikke krever så mye utstyr og de snakker ikke så mye om at dette vil kreve så mye penger. På den andre siden så innser de at hvis de skal drive samme aktiviteter som mange andre ungdommer gjør, så trenger de økonomi og utstyr - som de ikke har.

Noen av informantene er godt orientert om tjenester fra Oslo Kommune og de er brukere av kommunale tjenester som FRIGO. De mener at Oslo kommune har plassert en del ordninger på østkanten som bidrar til mer egenorganisert fysisk aktivitet. De mener tiltak som FRIGO er viktig.

FRIGO hjelper jo skolen vår, så vi får gratis skikort hele tiden. [39, Informant 4]

Samtidig som informantene er svært positive til FRIGO og mener at FRIGO bidrar til mer aktivitet så er det nødvendigvis ikke alltid lett å innrømme at de må låne fra FRIGO. Som 15-åringer opplever de dette som tildes pinlig og stigmatiserende fordi andre unge har eget utstyr. Dette er et eksempel på situasjoner hvor sosioøkonomiske og kulturelle utfordringer krysser generelle utfordringer med å være ung og det skapes nye utfordringer. Dette handler også om trygghet eller om motsatsen til trygghet som Broch omtaler som «sosial død» (Broch, 2017) og som handler om redselen for å falle utenfor fellesskapet.

For eksempel FRIGO. Det er jo veldig smart å låne derfra. Men så har jeg merket at jeg har hørt folk si at de har lånt fra FRIGO, men alle vennene mine har top-10 utstyr, og så kommer jeg og så står det FRIGO på panna. Det er ikke alltid det gøyeste. Jeg skjønner at FRIGO bare reklamerer det sånn, men trenger ikke å gjøre det så åpenbart. For da blir det litt skille mellom de som har og de som ikke har utstyr. [234, Informant 1]

2.3 Kjønn

Kjønn som utfordring omtales tydelig blant de unge informantene, men det uttales som mindre dramatisk enn det som ofte framkommer i hverdagsdebatter og i media. Hos informantene framstår utfordringen som tydelig og udiskutabel, og dermed lite komplisert. Det handler om trygghet og trygghet i denne sammenhengen handler om å skape 1) nødvendige skiller mellom kjønn og 2) å sørge for at kropp kan forbli privat.

Å skille mellom kjønn i garderobesituasjoner er udiskutabelt:

Når det kommer til garderoben, så ja, det må være jenter. Det kan ikke være andre kjønn. [Informant 2, gruppe 2]

For eksempel, vi har jo en i klassen. Hun har hijab på. Og med jentene så klarer hun å ta den av. Og så plutselig er det noen som kommer inn mens hun har den av. [Informant 1]

For informantene så er det så enkelt som at noen ganger må det sørges for at det er skille mellom kvinner og menn, men de er også opptatt av at kroppen er privat og at privatlivet bør kunne skjermes.

Altså, jeg føler egentlig det med at dusjene får noen ... liksom, noen dører. Eller noen gardiner. Eller liksom noe som på en måte kan dekke til [Informant 3].

Generelt er det litt ukomfortabelt at det er noen niendeklassinger som kommer inn. Det blir litt sånn. Og så tenker de ikke så mye så de bare åpner døra fullt gap, og så står en der sånn, ja koselig. Det er ganske lite privatliv sånn sett [Informant 1]

Jentene hevder at alle jenter og også gutter etterlyser en slik mulighet.

Og jeg har hørt at det er mye verre med guttene i vår klasse. At ingen tør å skifte og alle skal stå og gjemme seg nesten og de blir gjort narr av og sånne ting. Med tanke på jentene, så er guttene verre på sånne ting. [Informant 2]

Informantene viser at de har vokst opp i kulturer hvor det ikke er ønskelig å gå helt naken foran andre, selv av samme kjønn. I islam anbefales dette ikke og det skyldes et ønske om å opprettholde personlig beskjedenhets og respekt for seg selv og andre. Selv om det finnes en større grad av fleksibilitet når det kun er folk av samme kjønn til stede som i garderober, oppfordres muslimer til å opprettholde en viss grad av beskjedenhets.

For informantene så er kjønn også vevet inn i en større utfordring som handler om å måtte forholde seg til menn, maskuline logikker og atferd, samt bekledning. Disse utfordringene oppstår på offentlige arenaer som treningsparker og treningssenter og informantene uttrykker situasjonene som kan oppstå som «ukomfortable».

Men det blir jo litt ukomfortabelt når menn i 30-årene står der, uten t-skjorte og om sommeren i shorts, og skal drive og ta masse pull-ups, push-ups, masse sånn ting. Så blir det sånn... Ok. [Informant 3]

Informant 1 og 2 har erfart «blikk» og «stirring» og det er all grunn til å tro at «ukomfortable» erfaringer i realiteten handler om erfaringer som gjør det vanskelig å oppsøke lignende arenaer

Det er liksom sånn at du ikke kan dra på treningssenter i shorts og gjøre en øvelse hvor du skal liksom flytte litt på beina. Det var sånn der du skal dytte ut, liksom. Og så ser jeg bort på nr. 2 mens jeg liksom gjør det, og hun bare «han stirrer på meg» [Informant 1]

Han bare satt på en benk og bare så mot oss i sånn 10 minutter. Og jeg ble så ukomfortabel. [Informant 2]

Jeg var på et treningssenter en gang. Og det var verdens creepieste mann der. Og da var jeg sånn, jeg vil ikke tilbake. [Informant 3].

Analysene bekreftet at tilstedeværelse av menn er utfordrende i mange sammenhenger og utfordringene har mange lag. Informantene omtaler det som ukomfortabelt, men seinere (når de snakker om erfaringer fra kroppsøvfaget og jevnaldrende gutter så kobler de dette til makt og undertrykkelse).

Til sjuende og sist handler dette også om trygghet og tilfredsstillende trygghet oppnås noen ganger kun ved å tilby lukkede møteplasser for minoritetsjenter. For informantene synes denne saken som relativt avklart og det handler først og fremst om deres egen opplevelse.

Det hadde vært fint om det var litt mer lukket, at ikke hele parken skal se på deg. [Informant 1]

2.4 Kjønn, prestasjonspress og sosiale forventninger /barrierer

Informantene i denne studien er unge og refererer i stor grad sine erfaringer fra kroppsøvingstimen. Ut fra denne erfaringen har de imidlertid mange tanker om hvordan prestasjon, regler, kunnskap om trening og kropp kan påvirke den reelle tilgangen til alle former for aktivitet- og aktivitetsarenaer – også utenfor skolen. Innvevd i denne problemstillingen framstår kjønn, kropp og kultur som en sentral utfordring.

Informantene referer til erfaringer fra kroppsøvfaget på en reflektert måte og informantene snakker blant annet om at et spill med ball i kroppsøvfaget egentlig handler om et spill om kjønn og makt.

Vi blir jo ikke sentret til i fotball, hvis vi spiller fotball, vi får jo aldri ballen. [Informant 3]

Når vi spiller guttedominert spill, liksom ballspill, da er det veldig, hvis vi får ball, de ene gangene vi får ball, da blir de helt sånn, kjefter på oss hvis vi ikke greier å score. Så vi er liksom, det er liksom press på å være god, men også liksom, ikke være for god, så guttene ikke får sin tid til å spille. [Informant 4]

Informant 1 uttrykker samspill med guttene i kroppsøvfagsfaget som «en fasade». Spillet er en fasade som settes opp for at det skal se ut som de spiller sammen mens det egentlige spillet som foregår er et spill om kjønn og makt. Hun synes situasjonen er vanskelig og sier videre at:

Det hadde hjulpet litt, men det blir litt irriterende at man alltid skal skille gutter og jenter, for da blir det enda mer sånn, ja guttene er best på det, det blir liksom sånn. [Informant 1]

Informantene bekrefter tidligere forskning på kroppsøvfagsfaget. Denne forskningen viser blant annet at faget domineres av idrettsdiskurser og at elever som ikke har erfaring fra organisert idrett ikke får dekket grunnleggende behov for opplevelse av kompetanse, tilhørighet og autonomi (Erdvik, 2020). Elevene opplever at de ikke har kompetanse som kreves og de opplever dermed ingen tilhørighet i verken kroppsøvfagsfaget eller i den organiserte idretten, og de får ikke styrket selvoppfattelsen på samme måte som mange av sine medelever. De står i fare for å utvikle negative erfaringer med bevegelsesaktivitet som vil kunne påvirke fremtidig atferd (Agans et al., 2013).

Informant 3 mener det er mange som ikke tør å delta i «gymmen» og at årsaken er mangel på trygghet.

Det er derfor jeg tror ikke de tør å delta engang i gymtimen. På grunn av dette, at de kan høre kommentarer, og så bare gidder de ikke å spille egentlig.» [Informant 3]

Informanten indikerer at å utebli fra timen er en slags form for protest som til sjuende og sist kun får konsekvenser for den som uteblir.

2.5 Reell tilgang til arenaer og aktiviteter krever lokal og trygg tilrettelegging

Informantenes erfaringer som er presentert over bekrefter eksisterende kunnskap. I et forsøk på å anvende kunnskapen for å komme nærmere eventuelle aksjoner eller løsninger så har vi valgt å plassere begrepet trygghet sentralt i analysen. Det er ikke fordi informantene snakket eksplisitt om trygghet, men fordi vi mener å se at behovet for trygghet er gjennomgående og at behovet er avgjørende for deltakelse. Mange fasetter av begrepet trygghet bør vurderes dersom vi skal legge til rette for tilgang til meningsfulle aktivitetsarenaer også for minoritetsjenter.

Vår forståelse av trygghet som sentralt begrep ble styrket da informantene selv ble utfordret på hvordan meningsfulle aktivitetstilbud kan tilbys. I starten på denne delen av samtalen var informantene relativt avventende og intervjuer måtte hjelpe til med noen avklaringer omkring organisert vs. Egenorganisert fysisk aktivitet og tradisjonell vs. ikke-tradisjonelle aktiviteter. Informantene avslørte at det å tenke alternativer til det bestående ikke var noe de var vant med – eller noe de tenkte at var mulig.

Nye trygge steder å være

Som vist tidligere så var informantene tydelig på at de må ha et sted å være. De trenger et sted som de kan betrakte som en ny type møteplass basert på en eller annen form for bevegelsesaktivitet. Den nye møteplassen må være trygg og det betyr at den må ha kvaliteter som tilfredsstiller forventninger

eller krav fra både jevnaldringsgruppa og fra familien. Den må aksepteres av både venner og av familien. Det må i tillegg være lett å komme dit og fordi vinteren er «en depressiv måned» så må de kunne være inne på vinteren. I forsøk på å finne løsninger tok de nok en gang utgangspunkt i det kjente og mente at det ikke er så mye mer enn noen justeringer som skal til. De krevde heller ikke så mye utover noen vekter og «kanskje matter» og hvor det blir «litt mer lukket» og ikke åpent «for hele verden»:

Jeg føler det kanskje kunne hjulpet at, for eksempel, vi har jo NN sportsklubb og sånt, der tror jeg man melder seg inn, men litt sånn med steder da, hvor det er tilgang på vekter, og kanskje matter så man ikke må ligge på hardt gulv, hvor det er litt mer lukket, så at du må liksom, ikke melde deg på, men skrive inn informasjon, så at man kan for eksempel se om det er veldig fullt en dag, og kanskje ikke lurt å komme da, og sånne ting, så at det ikke blir lukket for folk, men det blir liksom ikke åpent for hele verden. [Informant 1]

Informantene har vansker med å kreve at en klubb til visse tider kan stenges av for andre og det er noen ganger også vanskelig å forstå om de faktisk ønsker akkurat det eller om de forsøker å finne en middelvei.

At det er litt mer frie tøyler da, på hva du gjør, det er ingen som liksom ser på deg nødvendigvis, for du er der for å gjøre det på din måte. At liksom, hvis NN (klubb), eller for eksempel skolen oppfører, ja, hvis det er noen som har lyst til å holde seg aktive denne sommeren og sånt, så er NN sportsklubb åpne, og det er mulig å gå der. Bare liksom, få beskjed om det. [Informant 1]

Utover i samtalen heftet flere av informantene seg på med forslag og bidro med det som de tilsynelatende vurderte som mer dristige tanker. En av informantene mente at det ikke var mer enn rett og rimelig at så lenge det ble bygd haller for organisert trening og konkurranse så burde det bygges tilsvarende for de som ikke er en del av den organiserte idretten.

Jeg synes vi burde få en til idrettshall som er, som man kan gjøre ting inne. Det er sånn, mange av mulighetene er ute, og i hvert fall på vinteren, da er det sånn, du har jo ikke lyst til å gå ut som vi allerede har nevnt liksom, men, så er det på en måte sånn, når man har en hall, og den blir brukt i organisert trening etter skoletid, så burde man ha en til. [Informant 2]

Fravær av regler og prestasjonskrav

Informantene var i utgangspunktet ikke så opptatt av hva slags aktivitet som skulle foregå, på disse nye møteplassene, men det var viktig at aktiviteten ikke skulle være så styrt av regler. De var enige om at det å gjøre ting på egenhånd uten at noen skulle bestemme hva som var riktig og galt kunne gjøre det enklere å gjøre noe i fellesskap - fordi da føler man seg litt tryggere. De så for seg noe mer kreativt - og etter hvert som samtalen gikk så kom det også flere forslag.....

Vi hadde jo i gymmen så var det sånn amerikansk basketball, og vi brukte noen amerikanske fotballer med basketball, og så er det helt annerledes regler, og det er sånn, jeg vet, eller jeg synes, jeg har gjort det før med noen av vennene mine fra barneskolen, at vi hadde bare en ball, og så bare, ok, nå lager vi et lek, nå lager vi ny regler, så man må score mål på denne måten, og det er veldig gøy, for da kan man være kreative, på en aktiv måte også, ikke bare tegne, lager en lek, og den er deres lek også, dere kan bare, og hvis det kommer andre folk som vil være med, så kan man forklare det, og så starter man på nytt på en måte. [Informant 1]

Når du liksom spiller spill som har akkurat samme reglene hele tiden, så blir det fort veldig kjedelig, for det er ingenting som liksom spicer det opp, og gjør det mer interessant å liksom. [Informant 4]

Og i tillegg så er det sånn, jeg føler at hvis man lager egne leker og regler og sånn, så kan man også bruke sine egne egenskaper. Hvis jeg hadde vært veldig dårlig med, jeg er jo veldig dårlig med beina mine, liksom, så kunne vi hatt en hånd fokusert, liksom, lek at man må kaste den, og ikke sparke den. [Informant 1]

Og det finnes jo andre leker man kan ha uten ball, så kanskje liksom, siden det finnes noe utenfor alle, kanskje bare en åpen hall, eller et åpent sted, hvor det er utstyr til å gjøre det du vil gjøre. [Informant 1]

Hvis det ikke var noen begrensninger, kanskje det kunne blitt delt opp i forskjellige aktiviteter. [informant 4]

Jeg vil ha trampoliner og sånn skumhall [Informant 2]

Ja, og tjukkas, de kan man gjøre mye med [Informant 1]

Og treningsteppene og alt det over [Informant 3]

Og mål, hvis man vil spille litt innebandy, så er det greit å ha noe skikkelig [informant 1].

Og basketball [Informant 2]

Behov for litt hjelp

Selv om informantene etter hvert på en befriende måte begynte å øse ut forslag til aktiviteter som de mente ville være attraktive mener de selv at de kunne trenge litt hjelp for å skape den trygge atmosfæren og den friheten de ønsker seg. Det handler både om å skape «kule steder» som aksepteres av venner, men også om å trygge seg selv og sine familier.

Men sånn, hvis det hadde vært et sånt sted da hvor det var frivillige eller ansatte da, som bare er der og passer på at alt er greit og bare skaper god stemning og et trygt miljø. Det synes jeg har veldig mye å si. Fordi hvis det hadde vært akkurat samme sted, men det er et sted som er sånn, det er ingen som jobber der du bare gjør hva du vil. Og så er det noen som jobber der og skaper godt miljø og kan spille med deg. Det er mye hyggeligere å være der. [Informant 1]

Bare sånn, skape litt trygghet på en måte. De er ikke her for å judge, men de er her for å hjelpe deg. Det er motiverende, sånn at du kan måte bli bedre. [Informant 3]

Kanskje hvis du ikke har noen erfaring, så kan de vise deg. Bare gi deg tips. [Informant 2]

3.0 Oppsummering

Den første delen av den gjennomførte analysen handler om utfordringer som informantene har opplevd og fortsatt opplever med eksisterende aktivitetsarenaer. Eksempler på eksisterende arenaer er først og fremst kroppsøvningsfaget, men også til dels den organiserte idretten, treningsparker og treningssentre. Informantenes erfaringer representerer nyttig kunnskap hvis en skal utvikle nye og meningsfulle arenaer for minoritetsjenter. I intervjuene kom det fram tre forhold som kan skape barrierer for deltakelse. Dette er mangel på relevante tilbud, økonomi og kjønn.

- ▶ Mangel på identifiserbare og relevante tilbud er en absolutt barriere for deltakelse. De unge må oppleve at de har et sted å gå til eller en aktivitet de kan utøve for at aktivitet skal forekomme.
- ▶ Økonomi kan være en barriere for deltakelse i aktivitet. Det finnes gode låneordninger og støtteordninger, men informantene foreslår heller at det etableres aktivitetstilbud som ikke er basert på god økonomi.
- ▶ Kjønn representerer ulike barrierer for deltakelse i aktivitet. For informantene i denne studien er kjønn en barriere
 - dersom garderobeser ikke tilpasses. Et krav om absolutt skille mellom kjønn i garderobeser er ufravikelig. Utover det så kan minoritetsjenter ha ulike forventninger til hva som anses som respektfull oppførsel mellom menn og kvinner, men også kvinner imellom. Fra et islamsk perspektiv er beskedenhet og dekning av kroppen en form for selvrespekt som det må tas høyde for
 - hvis menn fører til utrygghet. Dette kan være basert på tidligere erfaringer. Når muslimske kvinner opplever at de ikke kan trene "i fred" uten at prinsippene de ønsker å følge settes på prøve, kan dette oppleves som en innskrenkning av deres frihet
 - når gutter og menn dominerer og driver maktspill mer enn for eksempel ballspill (slik som de ofte gjør i kroppsøvningsfaget). Dette frarøver ikke bare jenters mulighet til å oppleve positive bevegelseserfaringer, men det frarøver dem også muligheten for å tilfredsstille grunnleggende psykologiske behov og utvikle positiv forståelse av seg selv.

Det begrensede omfanget på denne studien må understrekes, men ifølge de ni informantene må forholdene som er listet over tas med inn i eventuell tilrettelegging for nye aktive møteplasser for minoritetsjenter i Oslo. I tillegg må nye møteplasser som utvikles være lokale eller de må finnes langs med enkle kommunikasjonslinjer som bane eller buss.

Den andre delen av analysen bekrefter kunnskap som kom fram i 2017-rapporten til Oslo Kommune. Også minoritetsjenter ser ut til å ønske seg steder eller programmer (tiltak) hvor de kan

- ▶ utvikle innholdet selv
- ▶ være trygge på at det de gjør er innenfor hva både de selv, venner og familie kan akseptere
- ▶ låne det de trenger av utstyr
- ▶ få hjelp fra noen som forstår hvordan de har det og hva de forsøker å få til

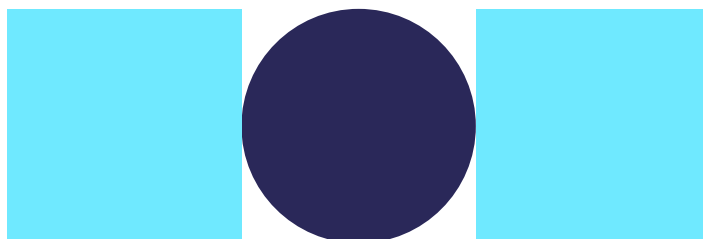
Analysene avslørte først og fremst at minoritetsjenter ikke er vant med å bli spurt om hvordan meningsfulle aktivitetstilbud kan utvikles. Det tok derfor noe tid før de oppfattet at det faktisk var mulig å snakke om muligheter uten å snakke om begrensinger. Informantene var i utgangspunktet svært forsiktige med å foreslå. De ba ikke om store reformer eller kostbare tiltak, men etter hvert

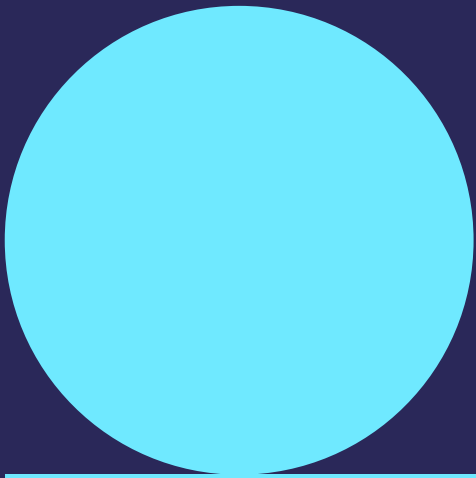
som samtalen kom i gang så kom også forslagene til konkret innhold. Hovedbudskapet var at dette måtte være lekbetont og ikke styrt av regler eller spesielle ferdigheter. Analysene viste at på samme måte som informantene ikke var vant med å få ballen i ballspill var de heller ikke vant med å bli spurt til råds om hvordan kommune kan tilrettelegge for aktivitet.

Selv om forslagene til tilbud etter hvert satt løst hos de ni informantene så mente de ikke at de var i stand til å ivareta den kvaliteten og tryggheten som de nye møteplassene må ha. De ser verdien av egenorganisering og fryder seg over muligheten da kan ha for selv å utvikle sine egne tilbud, men de ber om litt hjelp. De innser at aktiviteten og den aktuelle møteplassen må semi-organiseres av noen voksne som forstår deres behov og interesser og som vil dem vel. Dette er i samsvar med hva rapporten «Ung og aktiv i Oslo» fra 2017. Der kom det fram at «ungdommene primært ønsker seg empatiske hjelpere framfor prestasjons- og konkurranseorienterte hjelpere. Dette er et gjennomgående fenomen, men ungdommer med negativ oppfattelse av atletisk kompetanse og jenter spesielt er opptatt av dette (Säfvenbom & Jordalen, 2017, s. 4).

Til slutt er i denne delen er verd å nevne to forhold:

- ♦ Idrettspolitikken handler ofte om anlegg og tilrettelegging gjennom anlegg. Det finnes en grunnleggende ide om at anlegg skaper aktivitet eller at aktivitet krever anlegg. Minoritetsjentene som bidro i denne studien, var ikke spesielt opptatt av anlegg. De var mer opptatt av å kunne få reell tilgang til noen av de anleggene som finnes, at de kunne få anledning til å være inne på vinteren og at det var mulig å utvikle aktivitet ut fra egne premisser. Det som etter hvert skapte mest entusiasme var samtalene om hva de faktisk kunne gjøre sammen – altså hva som skal være tilbudet. Når de skjønnte at de faktisk ble bedt om å konstruere nye aktivitetstilbud for minoritetsjenter så skapte dette stor entusiasme. Samtalene som ble gjennomført bør følges opp med mer forskning. Og det er verd å merke seg at et aktivitetstilbud noen ganger er viktigere (og mindre kostbart) enn anlegg.
- ♦ Både den 25 år gamle kvinnen som gjennomførte intervjuene og de ni informantene på 15 år som deltok indikerer at det er i ferd med å vokse fram nye generasjoner med minoritetskvinner og minoritetsjenter i Oslo. Både forskere på bevegelsesaktivitet og Oslo kommune har mye å lære av disse generasjonene. Ved å henvende seg til dem og invitere dem inn som ressurser i et kommunalt løft sammen med forskere rundt et mål om å skape tilgang til meningsfulle aktivitetskontekster for minoritetskvinner og minoritetsjenter, så vil det være mulig å sette fart en prosess som har stått stille i lang tid. Dette er kanskje tross alt ikke så vanskelig.

Del 3

konklusjon og anbefalinger

Kartleggingen av 337 tiendeklassingers fysiske aktivitetsvaner i Oslo viser at et betydelig flertall engasjerer seg i fysisk aktivitet, enten gjennom organisert idrett eller gjennom egen organisert fysisk aktivitet. Interessen for tradisjonelle idretter som fotball, håndball, og basketball er fortsatt sterk, men det er også en markant interesse for egenorganiserte fysiske aktiviteter som styrketrening og løping. Tilgjengeligheten av anlegg i nærområdene spiller en stor rolle i ungdommenes aktive livsstil, med en preferanse for anlegg som ligger i gå- eller sykkelavstand til der ungdommene bor. Resultatene viser at ungdom som allerede deltar aktivt i et idrettslag, i stor grad ønsker flere tilbud gjennom disse idrettslagene. De som har sluttet i idrettslag, eller aldri har vært med, viser derimot en større preferanse for tilbud gjennom ungdoms- eller fritidshus hvor de kan låne utstyr og prøve nye aktiviteter uten forpliktelser.

Undersøkelsen avdekker at ungdommenes anbefalinger til Oslo kommune er todelt: På den ene siden understreker de viktigheten av å støtte de som allerede deltar i organisert idrett, mens de på den andre siden fremhever behovet for å inkludere de som ikke engasjerer seg i tradisjonell organisert idrett. Ungdommene prioriterer muligheten til å delta i aktiviteter de selv er interesserte i som den mest avgjørende faktoren for bruk av anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet, og legger vekt på tilgjengelighet, fleksibilitet, og det sosiale ved anleggene. Selv om fritidshus rangeres lavt på listen over viktige faktorer, endrer ungdommenes prioriteringer seg når de rådgir kommunen om investeringer for økt ungdomsaktivitet; da pekes fritidshus og aktivitetshus ut som topp prioriteringer, tett fulgt av behovet for flere idrettshaller og støtte til idrettslag for å fremme deltakelse i tradisjonelle sporter som fotball, håndball, og ski.

På bakgrunn av dette mener vi at det er grunn å gi ganske brede anbefalinger:

- ▶ **Utvikling av fritidshus og aktivitetshus:** Prioriter fritidshus for unge hvor de kan låne utstyr og prøve ut nye aktivitetsformer med støtte, men uten krav til faste treninger. Et bredt utvalg av aktiviteter bør tilbys, fra dans og e-sport til skate, sykkel, og klatring.
- ▶ **Investering i flere og varierte anlegg:** Øk antallet idrettshaller og utendørsanlegg for tradisjonelle og nye idretter, inkludert flerbrukshaller og fotballbaner. Sikre at disse anlegg er lett tilgjengelige gjennom offentlig transport eller innenfor gå- eller sykkelavstand.
- ▶ **Fleksibel tilgjengelighet:** Sikre at anlegg er åpne og tilgjengelige på tider som passer ungdommens timeplaner, inkludert kvelder og helger.
- ▶ **Inkluderende aktivitetstilbud:** Selv om det er viktig å støtte de som allerede er aktive i organisert idrett, bør det også legges vekt på å inkludere de som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten gjennom lavterskeltilbud.
- ▶ **Støtte til nye og utradisjonelle aktiviteter:** Vurder å tilby støtte og plass til utøvelse av mindre tradisjonelle aktiviteter som skating, street dance, parkour, og utforsyking. Dette kan appellere til ungdom med varierte interesser og bidra til et mer mangfoldig aktivitetstilbud.
- ▶ **Sosial møteplass:** Anlegg har en rolle som en sosial møteplass for ungdommene og dette må vektlegges. Det inkluderer muligheter for å sitte og samles, og belysning er også viktig. Dette perspektivet fremhever verdien av å designe idrettsanlegg som flerbruksområder hvor ungdommer kan føle tilhørighet og samhold, i tillegg til å delta i fysisk aktivitet.

Det er verdt å merke seg at kun 5% av ungdommene rapporterer at de kun ønsker tilgang til anlegg. Dette indikerer at det ikke er tilstrekkelig å kun bygge anlegg, men kommunen må tilby mer semi-strukturerte aktiviteter og støtte for å sikre at anleggene blir brukt til sitt fulle potensial. I tillegg viser funnene i rapporten at ønsker og behov for anlegg varierer betydelig basert på hvor i byen de bor. Det er en klar forskjell mellom ytre og indre områder når det gjelder tilgjengelighet

og kostnad ved bruk av anlegg til egenorganisert fysisk aktivitet og dette må en ta hensyn til når nye anlegg for egenorganisert fysisk aktivitet skal etableres.

- ▶ **Indre by øst:** Ungdom i dette området verdsetter sterkt tilgjengelighet til gratis anlegg og er spesielt opptatt av å ha lokal tilgang til aktiviteter de er interessert i. Anbefalingen er å prioritere utvikling av fritidshus som tilbyr en rekke ulike aktiviteter som ikke krever medlemskap i idrettslag. Fritidshusene bør også tilby utlån av utstyr og semi-organiserte aktiviteter uten forpliktelser, slik at ungdom kan utforske aktiviteter som skateboarding, dans og klatring.
- ▶ **Ytre by øst:** I dette området viser ungdommene en interesse for nye og utradisjonelle aktiviteter som street dance, tricking, parkour og utforsyking. Kommunen bør derfor fokusere på å utvikle aktivitetsanlegg som legger til rette for disse trendy aktivitetene. I tillegg er det viktig å sikre tilgangen til aktivitetstilbud som kan foregå på skolens område eller i nærliggende fritidshus.
- ▶ **Ytre by vest:** Ungdom i ytre by vest er mer tilbøyelige til å prioritere tradisjonelle idrettsanlegg og ønsker flere idrettshaller for organiserte aktiviteter som fotball, håndball og basketball. Anbefalingen er å fokusere på å styrke eksisterende idrettsanlegg og utvide kapasiteten for organisert idrett i dette området, samtidig bør det legges til rette for egenorganisert fysisk aktivitet på lokale anlegg. Det er imidlertid også behov for tilgang til fritidshus.
- ▶ **Ytre by sør:** Ungdom i ytre by sør viser lignende preferanser som i ytre by vest, med en viss vektlegging av idrettsanlegg og tradisjonelle idrettstilbud. Det er imidlertid også et behov for flere allsidige anlegg som kan dekke et bredt spekter av aktiviteter, både tradisjonelle og utradisjonelle. Det anbefales å investere i anlegg hvor ungdom kan delta i både organiserte og egenorganiserte fysiske aktiviteter.

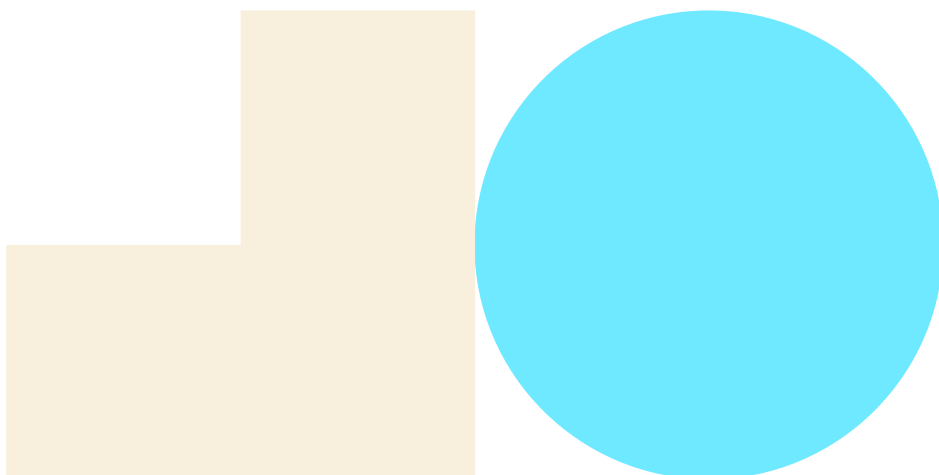
Ved å tilpasse investeringer og tiltak i de ulike byområdene på denne måten, kan Oslo kommune bedre møte ungdommens behov og sikre at aktivitetstilbudet er relevant og inkluderende for alle. Basert på intervjuene fremkommer det at minoritetsjenter støter på flere barrierer når det gjelder deltakelse i fysisk aktivitet. Disse barrierene inkluderer mangel på relevante og identifiserbare tilbud, økonomiske hindringer, og kjønnsrelaterte utfordringer som spesifikke krav til garderobeforhold og respekt for kjønns spesifikke normer og verdier, som beskjedenhet og dekning av kroppen. For å utvikle nye og meningsfulle aktivitetsarenaer for minoritetsjenter, bør disse forholdene tas i betraktning.

Anbefalinger for å fremme egenorganisert fysisk aktivitet blant minoritetsjenter inkluderer:

- ▶ **Tilrettelegging for relevante aktivitetstilbud:** Det er viktig å utvikle aktivitetstilbud som resonnerer med minoritetsjentes interesser og behov. Dette innebærer å skape arenaer der de kan utøve aktiviteter de selv finner meningsfulle og engasjerende.
- ▶ **Økonomisk tilgjengelighet:** Å tilby lavkostnads eller gratis tilgang til aktiviteter kan redusere økonomiske barrierer. Dette kan inkludere låneordninger for nødvendig utstyr.
- ▶ **Fasiliteter:** Tilrettelegging av garderobeser som respekterer minoritetsjentes behov for privatliv og kjønnsseparasjon er essensielt. I tillegg må det tas hensyn til deres forventninger til beskjedenhet og dekning av kroppen.
- ▶ **Semi-organiserte aktivitetssteder:** Utviklingen av semi-organiserte møteplasser med voksne til stede som forstår minoritetsjentes behov og interesser, kan bidra til en trygg og støttende atmosfære.

- **Empatiske og forståelsesfulle hjelpere:** Engasjement av hjelpere som verdsetter empati framfor prestasjoner og konkurranse, og som kan tilby støtte tilpasset minoritetsjenter sine unike livssituasjoner.
- **Lokale og tilgjengelige møteplasser:** Nye møteplasser bør være lett tilgjengelige via offentlig transport eller innen gåavstand for å sikre at de er tilgjengelige for alle.
- **Egenorganisering og involvering:** Å gi minoritetsjenter muligheten til å bidra i utviklingen av aktivitetstilbud kan øke deres engasjement og sikre relevans. Dette krever en åpen dialog og en prosess der jentenes stemmer høres og verdsettes.

Ved å adressere disse anbefalingene, kan det legges til rette for et mer inkluderende og tilgjengelig aktivitetstilbud som oppmunttrer minoritetsjenter til å delta i egenorganisert fysisk aktivitet.

Referanser

- Agans, J. P., Säfvenbom, R., Bowers, E. P., Davis, J. & Lerner, R. M. (2013). Positive Movement Experiences: Approaching the Study of Athletic Participation, Exercise, and Leisure Activity through Relational Developmental Systems Theory and the Concept of Embodiment. In Benson, J. & Lerner, R.M. (Eds), *Advances in Child Development and Behavior. Embodiment and Epigenesis: Theoretical and Methodological Issues in Understanding the Role of Biology within the Relational Developmental System. Part B: Ontogenetic Dimensions* 45. (s. 261 – 286). CA: Elsevier.
- Andersen, P. L., Bakken, A., Espedalen, L. E., Persson, M., Seippel, Ø., Stefansen, K. & Strandbu, Å. (2020). Idrettens posisjon i ungdomstiden. NOVA, OsloMet og Norges idrettshøgskole.
- Biddle, S. J., & Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. *British journal of sports medicine*, 45(11), 886–895. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2011-090185>
- Broch, T. (2017). Naturliv og sosial død blant ungdom - En synliggjøring av behovet for å begrepsfeste observerte emosjoner. *Norsk Antropologisk tidsskrift*, 27 (3/4), 209 – 227.
- Bulie, M., Säfvenbom, R., & Haugen, T. (2011). Motivation for physical activity among Norwegian youth. Does context matter? Masteroppgave ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Bull, F. C., Al-Ansari, S. S., Biddle, S., Borodulin, K., Buman, M. P., Cardon, G., Carty, C., Chaput, J. P., Chastin, S., Chou, R., Dempsey, P. C., DiPietro, L., Ekelund, U., Firth, J., Friedenreich, C. M., Garcia, L., Gichu, M., Jago, R., Katzmarzyk, P. T., Lambert, E., Leitzmann, M., Milton, K., Ortega, F. B., Ranasinghe, C., Stamatakis, E., Tiedemann, A., Troiano, R. P., van der Ploeg, H. P., Wari, V., & Willumsen, J. F. (2020, Dec). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *Br J Sports Med*, 54(24), 1451-1462. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2020-102955>
- Erdvik, I. B., Haugen, T., Ivarsson, A. & Säfvenbom, R. (2019). Global Self-Worth among Adolescents: The Role of Basic Psychological Need Satisfaction in Physical Education. *Scandinavian Journal of Educational Research* 64(5), 768–781.
- King, K., & Church, A. (2014). Questioning policy, youth participation and lifestyle sports. *Leisure Studies*, 34(3), 282-302. doi: 10.1080/02614367.2014.893005.
- Kolle, E., Stokke, J. S., Hansen, B. H. & Anderssen, S. (2012). Fysisk aktivitet blant 6-, 9- og 15-åringer i Norge. Resultater fra en kartlegging i 2011 Helsedirektoratet 183.
- Norges idrettsforbund. (u.å.). Idretten, Hentet 9 april. <https://aarsrapport.idrettsforbundet.no/2020/idretten>
- Steene-Johannessen, J., Anderssen, S. A., Bratteteig, M., Dalhaug, E. M., Andersen, I. D., Andersen, O. K., Kolle, E., Ekelund, U. & Dalene, K. E. (2019). Kartlegging av fysisk aktivitet, sedat tid og fysisk form blant barn og unge 2018 (ungKan3). Folkehelseinstituttet, 65.
- Strategiutvalget for idrett. (2016). Delrapport 1: Statlig idrettspolitik inn i en ny tid. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-statlig-i-drettspolitik-inn-i-en-ny-tid/id2503382/>

Syse, A., Grøholt, E. K., Madsen, C., Aarø, L. E., Strand B. H. & Næss, Ø. E. (2022). Sosiale helseforskjeller i Norge. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/samfunn/sosiale-helseforskjeller/?term=#sosiale-forskjeller-i-levealder>

Säfvenbom, R., Strittmatter, A.M. & Bernhardsen, G.P. (2023). Developmental Outcomes for Young People Participating in Informal and Lifestyle Sports: A Scoping Review of the Literature, 2000–2020. Soc. Sci, 12, 299. <https://doi.org/10.3390/socsci12050299>

Säfvenbom, R. & Jordalen, G. (2017). Ung og aktiv i Oslo: En studie av Osloungdommers deltakelse i organisert og selvorganisert bevegelsesaktivitet på fritiden, deres tanker om hvordan kommunen bør prioritere samt deres personlige ønsker om anlegg og aktivitetstilbud. Oslo: Norges idrettshøgskole.

Tverga ressurscenter. (u.å.). Egenorganisert aktivitet. Hentet 9 april. <https://tverga.no/om-tverga/egenorganisert-aktivitet-2/>

Warburton, D. E. R. & Bredin, S. S. D. (2017). Health benefits of physical activity: a systematic review of current systematic reviews. Current opinion in cardiology, 32(5), 541–556. <https://doi.org/10.1097/HCO.0000000000000437>

